

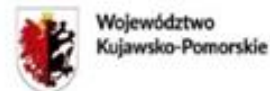
Adaptacja do zmian klimatu w okresie programowania 2021-2027

w ramach konsultacji społecznych Szczegółowego Opisu Priorytetów dla
programu Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021-2027

Bydgoszcz, 22,23 września 2022 r.

Włocławek, 28 września 2022 r.

Toruń, 29,30 września 2022 r.

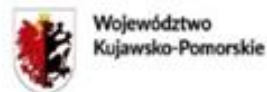

Spotkanie współfinansowane ze środków Unii Europejskiej – z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Organizatorem spotkania jest Województwo Kujawsko-Pomorskie, przy współudziale firmy PROJEKTY MIEJSKIE Andrzej Brzozowy odpowiedzialnej za ich przeprowadzenie.

Spotkanie poprowadzi ekspert ds. rozwoju jst i finansowania UE Agnieszka Dawydzik

Przygotowanie i przeprowadzenie spotkań dotyczących adaptacji do zmian klimatu jest przedmiotem umowy nr UM_PN.273.4.013.2022 zawartej 31 sierpnia 2022 r.

Plan spotkania

1. Powitanie i prezentacja prowadzącego spotkanie i uczestników spotkania.
2. Przedstawienie przebiegu całego cyklu spotkań i materiałów pomocniczych:
  - omówienie sposobu przeprowadzenia spotkań, ich celu i korzyści,
  - kontrakt o współpracy, zbudowanie relacji.
3. Co to jest adaptacja do zmian klimatu – podstawowe pojęcia. Dlaczego potrzebne są w jst inwestycje w tym zakresie?
4. Przegląd doświadczeń uczestników spotkania w zakresie realizacji zadań dot adaptacji do zmian klimatu.
5. Kluczowe wytyczne dla jst wynikające ze Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 – Strategia Przyspieszenia 2030 +

Plan spotkania

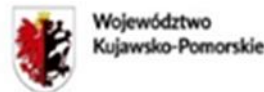
6. Zapoznanie się z warunkami kwalifikowalności projektów z zakresu adaptacji do zmian klimatu na podstawie przepisów unijnych i krajowych. Działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu (AdZK) w perspektywie unijnej 2021-2027, w tym priorytety i kierunki strategiczne z poziomu Komisji Europejskiej, programy i inicjatywy, Umowa Partnerstwa i programy ją realizujące, w szczególności Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027, Krajowy Plan Odbudowy.

7. Jak przygotować jst do planowania i realizacji projektów z zakresu rewitalizacji i adaptacji do zmian klimatu?

Główne zmiany w legislacji dotyczącej planowania przestrzennego i zarządzania strategicznego gminami i ich wpływ na przedsięwzięcia z zakresu adaptacji do zmian klimatu.

Wpływ rozwiązań opartych na przyrodzie tzw. Nature Based Solutions – NBS na łagodzenie zmian klimatu. Narzędzia strategiczne i proceduralne sprzyjające rozwojowi błękitno-zielonej infrastruktury możliwe do wdrożenia w gminach. Wprowadzenie do ecosystem services.

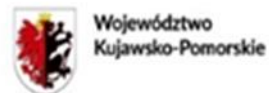
8. Podsumowanie spotkania i omówienie dalszych etapów

O co chodzi w tych spotkaniach? Kontekst

Zmiany klimatyczne dokonują się na całym świecie – w tym w Europie – z rosnącą intensywnością. Adaptacja do skutków zmiany klimatu jest kluczowym zadaniem dla Europy. **Komisja Europejska** wyraźnie wskazuje działania na rzecz zwiększania odporności regionów, miast, gmin i społeczności jako silny priorytet.

Aktualnie najważniejszą strategią polityki klimatycznej UE jest **Europejski Zielony Ład (ang. European Green Deal)**, który zaproponowano w komunikacie Komisji Europejskiej z 11 grudnia 2019 r. Ma to być nowa całościowa strategia gospodarcza UE. Jego celem jest „przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, która w roku 2050 osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto i w ramach której wzrost gospodarczy będzie oddzielony od wykorzystania zasobów naturalnych”.

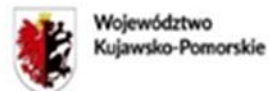

O co chodzi w tych spotkaniach? Kontekst

Zapisy rozporządzeń unijnych oraz polskich dokumentów o charakterze strategicznym jak Umowa Partnerstwa czy projektowany program operacyjny zarządzany przez Województwo Kujawsko-Pomorskie na okres 2021-2027 nadają **wysoki priorytet projektom zintegrowanym realizowanym w formule partnerstwa.**

Komisji Europejskiej w swoich opracowaniach i wytycznych zachęca do uwzględniania w coraz większym stopniu koncepcji rozwoju opartej na potencjale i właściwościach terytorium.

Podjęcie terytorialne, charakteryzujące się wielosektorowością i zintegrowanym sposobem oddziaływania na rozwój terytorium **jest nadal dla beneficjentów FUE wyzwaniem.**

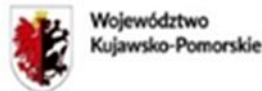
O co chodzi w tych spotkaniach?

W skrócie chodzi o przygotowanie się do realizacji dobrych projektów w zakresie adaptacji do zmian klimatu

Zestaw informacji i ćwiczenia na spotkaniach przygotowują potencjalnych beneficjentów do opracowania projektów zgodnych z zasadami FUE 2021-2027.

Czyli stawka jest duża!

Warto spotkania potraktować priorytetowo i aktywnie włączyć się w pracę.

Plan spotkań

1. Spotkania stacjonarne - 22.09 (Bydgoszcz),
23.09 (Bydgoszcz), 28.09 (Włocławek), 29.09 (Toruń),
30.09 (Toruń)
2. Spotkania kreatywne stacjonarne – 17.10, 18.10, 26.10,
27.10, 28.10 (wszystkie w Toruniu)

Produkty

1. Webinaria i biblioteka dokumentów
– 3.10.2022

2. Przewodnik po kierunkowych zasadach wsparcia projektów
– 21.11.2022

Konsultacje, zadania zdalne, komunikacja mailowa i telefoniczna:

W sposób ciągły - komunikacja i korespondencja z Zamawiającym i uczestnikami spotkań, uzupełnianie informacji na potrzeby spotkań kreatywnych i produktów, zadania przygotowujące do spotkań kreatywnych, formularze, zestawy koniecznych danych, głosowania wspomagające realizację usługi, praca własna na wstępnych wersjach fisz projektowych.

Kontrakt o współpracy

Zbudowanie relacji

- Otwartość
- Zaangażowania, aktywna postawa
- Współpraca 😊
- .....
- Szacunek do innych opinii
- Jedna osoba mówi ,na raz'

Co to jest adaptacja do zmian klimatu – podstawowe pojęcia. Dlaczego potrzebne są w jst inwestycje w tym zakresie?

Co to jest adaptacja do zmian klimatu – podstawowe pojęcia. Dlaczego potrzebne są w jst inwestycje w tym zakresie?

Zmiany klimatu następują z coraz większą intensywnością. Na przestrzeni ostatnich lat chyba każdy z nas zetknął się z uciążliwymi zjawiskami pogodowymi, takimi jak na przykład: deszcze nawalne (relatywnie krótkie opady o dużej i bardzo dużej intensywności), długotrwałe upały i okresy bezwietrzne, burze śnieżne w okresie wiosennym, trąby powietrzne i huragany latem. Negatywne skutki tych zjawisk niszczą infrastrukturę i powodują straty w różnych sektorach gospodarki, w tym przede wszystkim w transporcie i w energetyce.

Co to jest adaptacja do zmian klimatu – podstawowe pojęcia. Dlaczego potrzebne są w jst inwestycje w tym zakresie?

Raport Specjalny IPCC [1] dotyczący ocieplenia

Co to jest adaptacja do zmian klimatu – podstawowe pojęcia. Dlaczego potrzebne są w jst inwestycje w tym zakresie?

Adaptacja do zmian klimatu to proces dostosowania do obecnych lub oczekiwanych warunków klimatycznych i ich skutków.

Realizowany jest poprzez działania adaptacyjne, o różnym charakterze i w różnej formie. Mają one na celu zwiększenie odporności miasta/gminy przed skutkami zmian klimatu, jak również wykorzystanie szans związanych z tymi zmianami.

- jest podejmowana z wyprzedzeniem lub wobec zaistniałych zjawisk,
- jest podejmowana przez społeczności lub obywateli.

Adaptacja do zmian klimatu – przykłady działań

- zielono-błękitna infrastruktura w gminie - projekty, które wykorzystują sieć przyrodniczych powiązań, wpływających pozytywnie zarówno na warunki życia w mieście, jak i funkcjonowanie w nim środowiska przyrodniczego, obejmujące tereny zieleni jak parki, skwery, zieleńce oraz miejskie zasoby wodne jak rzeki, strumyki, rowy, jeziora czy zbiorniki,
- działania dotyczące rozszczelnienia powierzchni nieprzepuszczalnych i zwiększenia retencji wód w gminie - zmiana podłoża na przepuszczalne i półprzepuszczalne, budowa i modernizacja zbiorników retencyjnych w obrębie gminy,
- rozbudowa i modernizacja kanalizacji deszczowej (inwestycje w tzw. infrastrukturę szarą – podziemną),

Adaptacja do zmian klimatu – przykłady działań

- stworzenie lub rozbudowa systemu monitoringu zagrożeń oraz wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami (przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców oraz zmniejszenia ryzyka oddziaływania zdarzeń meteorologicznych o dużej intensywności),
- inwestycje w infrastrukturę przeciwpowodziową (rozbudowa wałów przeciwpowodziowych lub polderów zalewowych)
- zakup specjalistycznego sprzętu, wykorzystywanego w akcjach ratowniczych oraz przy usuwaniu skutków nadzwyczajnych zagrożeń (doposażenie służb miejskich lub jednostek ochotniczej straży pożarnej czy wodnego pogotowia ratunkowego w specjalistyczny sprzęt ratowniczy, np. samochody pożarnicze czy łodzie lub innego rodzaju sprzęt, np. mobilne wały przeciwpowodziowe).

Przegląd doświadczeń uczestników spotkania w zakresie realizacji zadań dot adaptacji do zmian klimatu

(wymiana doświadczeń i krótki formularz do wypełnienia po spotkaniu)

<https://forms.office.com/r/GMm1b9aRVV>

Rzeczpospolita
Polska

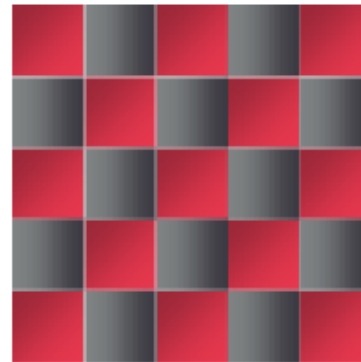
Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Kluczowe wytyczne dla jst wynikające ze Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 – Strategia Przyspieszenia 2030 +

https://kujawsko-pomorskie.pl/pliki/2020/planowanie/20201229_strategia/Strategia_Przyspieszenia_2030plus.pdf

**STRATEGIA
PRZYSPIESZENIA 2030+**
**Województwo
Kujawsko-Pomorskie**

Kluczowe wytyczne dla jst wynikające ze Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 – Strategia Przyspieszenia 2030 +

W ramach trzeciego filaru niezbędnym komponentem „Strategii Przyspieszenia 2030+” są działania na rzecz zapewnienia warunków dla wysokiej jakości życia oraz konkurencyjności gospodarki, związanych z jakością przestrzeni województwa.

Kluczowe wytyczne dla jst wynikające ze Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 – Strategia Przyspieszenia 2030 +

Przestrzeń czyli m.in. wysokiej jakości dostępne usługi publiczne, łatwość dojazdu do placówek usługowych, spójność komunikacyjna, dostępność przestrzeni dla rekreacji i wypoczynku oraz stan środowiska i ładu przestrzennego.

Immanentną składową wysokiej jakości przestrzeni jest **stan środowiska**. Absolutnym priorytetem polityki rozwoju będzie dążenie do osiągnięcia jak najkorzystniejszego stanu środowiska, zarówno poprzez kontynuację działań tradycyjnych, jak i nowe rozwiązania systemowe – związane z dekarbonizacją i transformacją energetyczną (polegającą nie tylko na zmianie źródeł zasilania, ale także na dążeniu do ograniczania zużycia energii), gospodarką o obiegu zamkniętym, radykalnymi działaniami na rzecz ochrony wody (zarówno redukcji zużycia, jak i rozwoju retencji, likwidacji źródeł zanieczyszczeń i dążenia do osiągnięcia wartości normatywnych).

Rzeczpospolita
Polska

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Kluczowe wytyczne dla jst wynikające ze Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 – Strategia Przyspieszenia 2030 +

Rozwój województwa w kolejnych latach w coraz większym stopniu będzie się odbywał w kontekście założeń „**Europejskiego Zielonego Ładu**”. Kujawsko-pomorskie powinno mieć aspiracje, by założenia te implementować szybciej i intensywniej od innych regionów, bowiem poza ewidentnymi korzyściami środowiskowymi, będą się one także wiązać z przewagami konkurencyjnymi w zakresie jakości życia i konkurencyjności gospodarki.

„Zielony Ład” to między innymi czysta gospodarka o obiegu zamkniętym (circular economy), a więc także zmniejszanie zużycia zasobów naturalnych (docelowo zakłada się, że tempo wzrostu gospodarczego nie będzie zależne od zużywania zasobów) i zmniejszanie poziomu zanieczyszczeń (w 2050 UE powinna osiągnąć zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto).

Kluczowe wytyczne dla jst wynikające ze Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 – Strategia Przyspieszenia 2030 +

Niezwykle ważne są działania na rzecz **racjonalizacji wykorzystania wody**, wprowadzania rozwiązań minimalizujących jej zużycie, realizacja działań na rzecz zatrzymywania i gromadzenia wody. Zamierza się przeprowadzić szczegółowe analizy, mające na celu rozpoznanie zdolności retencyjnych, osiąganym przy realizacji infrastruktury o jednostkowo bardzo małej skali przestrzennej, ale ze względu na powszechność zastosowania, dających bardzo duży efekt finalny.

Działania na rzecz retencji wody i przeciwdziałanie występowaniu oraz skutkom suszy, nabierają znaczenia priorytetowego (obok stanu czystości powietrza, jakości i dostępność zasobów wody stają się najważniejszymi potrzebami w dziedzinie środowiska) i muszą w najbliższych latach być prowadzone z najwyższą determinacją (będą przedmiotem dedykowanemu temu celowi programu wojewódzkiego).

Rzeczpospolita
Polska

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Kluczowe wytyczne dla jst wynikające ze Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 – Strategia Przyspieszenia 2030 +

Jednym z ważniejszych wyzwań będzie poprawa stanu powietrza oraz realizacja „zielono-niebieskiej infrastruktury”, czyli takiego zarządzania przestrzenią miasta, by różne formy zieleni sprzyjały właściwemu obiegowi wody.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO 2030 DEFINIUJE CELE I OCZEKIWANIA WOJEWÓDZTWA WOBEC REALIZACJI DZIAŁAŃ Z ZAKRESU ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU.

Projekty z zakresu adaptacji do zmian klimatu spełnią zatem kryterium ZGODNOŚĆ ZE STRATEGIĄ !

Rzeczpospolita
Polska

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Jakie są Pani/Pana zdaniem najważniejsze problemy w zakresie adaptacji do zmian klimatu .....?

- ograniczony zasób wód powierzchniowych i niewydolny system zarządzania wodami
- niski poziom retencji
- zbyt szczelne powierzchnie
- niekontrolowana zabudowa
- plany zagospodarowania niewystarczająco uwzględniające zmiany klimatu
- wycinanie drzew, degradacja zieleni

Jakie są Pani/Pana zdaniem najważniejsze problemy w zakresie adaptacji do zmian klimatu w obszarze .....

- Pracujemy w 4 zespołach
- Zapisujemy pomysły na potencjalne projekty lub problemy do rozwiązania dla których będziemy szukać projektów?
- Każdy może zgłaszać, pisać 😊
- Nie oceniamy pomysłów 😊

Warunki kwalifikowalności projektów na podstawie przepisów unijnych:

- priorytety i inicjatywy POZIOM UE;
- polityka miejska (Nowa Karta Lipska, Krajowa Polityka Miejska - aktualizacja, Europejska Inicjatywa Miast);
- zakres interwencji w perspektywie 2021-2027 – ogólne informacje;
- cel tematyczny 2 - zakres, Europejski Zielony Ład

Jak finansować działania rozwojowe z zakresu adaptacji do zmian klimatu?

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027 zakres wsparcia

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027 - priorytety KE

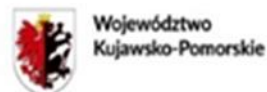

- Traktaty, Dyrektywy, rozporządzenia - czy są ważne dla lokalnych polityk rozwoju?
- Jak czytać skład Komisji Europejskiej?
- Cykliczność strategii i priorytetów KE – jak sprawny jest wymiar instytucjonalny KE?
- Dlaczego Perspektywa 2021-2027 jest inna niż poprzednie?

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027 - priorytety KE

Europejski Zielony Ład - aspirowanie do miana pierwszego kontynentu neutralnego dla klimatu, to jak nowe wejście do UE – drugi początek członkostwa w UE.

Europa na miarę ery cyfrowej – Strategia cyfrowa UE zapewni ludziom dostęp do technologii najnowszej generacji. KE chce uczynić lata 20. XXI wieku europejską „dekadą cyfrową”, chce przyspieszyć transformację administracji publicznej i zapewnić pełny dostęp dla Mikro-, małych i średnich firm do korzyści płynących z technologii cyfrowej. Priorytetem będzie wsparcie dla rozwoju dojrzałych e-usług skoordynowanych i zintegrowanych z platformami regionalnymi i krajowymi.

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027 - priorytety KE

Gospodarka służąca ludziom – UE musi stworzyć bardziej atrakcyjne środowisko inwestycyjne. Musi promować wzrost gospodarczy, który przyczynia się do tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy, zwłaszcza dla młodych ludzi i małych przedsiębiorstw.

Silniejsza pozycja Europy na świecie - głos UE musi być dobrze słyszalny na świecie, działamy w oparciu o zasady.

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027 - priorytety KE

Promowanie naszego europejskiego stylu życia - Europa musi chronić praworządność oraz stać w obronie sprawiedliwości i podstawowych wartości UE.

Nowy impuls dla demokracji europejskiej – musimy dać Europejczykom więcej możliwości zabierania głosu. Chcemy chronić naszą demokrację przed ingerencją z zewnątrz, przed dezinformacją i nawoływaniem do nienawiści w Internecie.

Uwarunkowania europejskie

Strategia UE do roku 2030 – tzw. Europejski Zielony Ład

Europejski Zielony Ład = UE jako nowoczesna, zasobooszczędna i konkurencyjna gospodarka

Cele:

zerowa emisja gazów cieplarnianych netto do 2050 r.

wzrost gospodarczy niezależny od zużycia zasobów

sprawiedliwa transformacja społeczna i terytorialna

Europejski Zielony Ład

Obecne zmiany klimatu na Ziemi **przekształcają świat**. Z ostatnich dwudziestu lat osiemnaście było rekordowo ciepłych. W Europie i na świecie coraz częściej występują **ekstremalne zjawiska pogodowe**: pożary lasów, fale upałów i powodzie.

Naukowcy ostrzegają, że bez pilnych działań temperatura na Ziemi **może się podnieść do 2060 roku o ponad 2°C w porównaniu z poziomem przedprzemysłowym**, a do końca stulecia może być wyższa nawet o 5°C.

Taki wzrost globalnej temperatury **katastrofalnie wpłynie** na przyrodę: przyniesie nieodwracalne zmiany w wielu ekosystemach, a w konsekwencji spowoduje zanik bioróżnorodności. Wyższe temperatury i intensywniejsze zjawiska pogodowe **obciążą gospodarkę UE ogromnymi kosztami** i utrudnią krajom produkcję żywności.

Europejski Zielony Ład

Reakcja UE na zmianę klimatu: cele i przepisy

Zredukowanie do 2030 r. emisji gazów cieplarnianych o co najmniej 55%

By wywiązać się z międzynarodowych zobowiązań klimatycznych, UE przyjęła **ambitne ustawodawstwo w wielu dziedzinach polityki**. Państwa UE wyznaczyły **wiążące cele redukcyjne** dla kluczowych sektorów gospodarki, by znacznie ograniczyć emisje gazów cieplarnianych.

Do 2017 r. UE zredukowała swoje emisje o niemal 22% w porównaniu z 1990 r. Oznacza to, że swój cel redukcyjny na 2020 r. osiągnęła **trzy lata przed terminem**.

W grudniu 2020 r., ponieważ UE zobowiązała się do **zwiększenia ambicji klimatycznych** zgodnie z porozumieniem paryskim, przywódcy UE zatwierdzili wiążący cel UE zakładający **ograniczenie w UE emisji netto gazów cieplarnianych do roku 2030 o co najmniej 55% w porównaniu z poziomem z roku 1990**.

Oznacza to duży postęp w stosunku do poprzedniego celu na 2030 r. zakładającego redukcję o 40%.

Europejski Zielony Ład

W kwietniu 2021 r. Rada i Parlament osiągnęły wstępne porozumienie co do **Europejskiego prawa klimatycznego**, które z osiągnięcia celu redukcyjnego na 2030 r. czyni wymóg prawny. Porozumienie zostało zatwierdzone przez unijnych ministrów w czerwcu 2021 r.

Choć zwiększony poziom ambicji klimatycznych będzie wymagał przekształcenia gospodarki UE, pozwoli też:

- pobudzić **zrównoważony rozwój gospodarczy**
- stworzyć **miejsca pracy**
- zapewnić obywatelom UE **korzyści zdrowotne i środowiskowe**
- przyczynić się do długoterminowej **globalnej konkurencyjności** gospodarki unijnej poprzez promowanie innowacji w zakresie zielonych technologii.

Europejski Zielony Ład

KE pracuje nad odpowiednimi **przepisami ramowymi**, tak by transformacja ta była nie tylko **racjonalna kosztowo**, lecz również **społecznie zrównoważona i sprawiedliwa**.

Ustanowiony mechanizm sprawiedliwej transformacji wesprze – odpowiednio do potrzeb – regiony i sektory, które stoją w obliczu szczególnych wyzwań w związku z transformacją klimatyczną.

Działania klimatyczne należy **uwzględniać we wszystkich sektorach polityki**. Do wprowadzenia UE na ścieżkę transformacji konieczne są znaczne inwestycje publiczne i prywatne i że w tym kontekście długoterminowy budżet UE znacząco przyczyni się do działań klimatycznych.

W myśl długoterminowego budżetu UE na lata 2021–2027 i Next Generation EU co najmniej **30% całkowitych wydatków** powinno być przeznaczane na projekty związane z klimatem.

Europejski Zielony Ład

Inicjatywy proponowane w ramach zielonego Ładu:

1. Europejskie prawo klimatyczne

Komisja proponuje, by za pomocą europejskiego prawa klimatycznego zapisać w ustawodawstwie **wyznaczony na 2050 r. unijny cel w postaci neutralności klimatycznej** i ustanowić ramy prawne niezbędne do jego realizacji.

Dzięki proponowanemu prawu do zerowej emisyjności miałyby się przyczynić wszystkie sektory gospodarki i społeczeństwa, powstałyby też ramy oceny postępów w realizacji tego celu. Prawo proponuje też **nowy cel**, zgodnie z którym UE miałyby **do 2030 r. ograniczyć emisje netto o co najmniej 55%** w porównaniu z rokiem 1990.

Europejski Zielony Ład

2. Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

W maju 2020 r. Komisja przyjęła projekt **unijnej strategii bioróżnorodnościowej 2030**.

Strategia ma do 2030 r. nakierować europejską bioróżnorodność na ścieżkę odbudowy, czym przysłuży się ludziom, klimatowi i planecie.

Działania proponowane w strategii to m.in. wzmocnienie obszarów chronionych w Europie oraz odbudowa zdegradowanych ekosystemów poprzez zwiększenie areału rolnictwa ekologicznego, ograniczenie stosowania pestycydów, zmniejszenie ryzyka im towarzyszącego oraz sadzenie drzew.

Europejski Zielony Ład

3. Strategia „od pola do stołu”

Strategia ta ma pomóc UE osiągnąć neutralność klimatyczną do 2050 r. poprzez przestawienie obecnego systemu żywnościowego UE na model zrównoważony. Priorytetem jest bezpieczeństwo żywnościowe, jednak strategia ma również:

- zapewnić – w ramach możliwości planety – **wystarczającą podaż niedrogiej i bogatej w składniki odżywcze żywności**
- zagwarantować **zrównoważoną produkcję żywności**, m.in. przez znaczne ograniczenie stosowania pestycydów, środków przeciwdrobnoustrojowych i nawozów oraz zwiększenie produkcji ekologicznej
- propagować bardziej zrównoważoną **konsumpcję żywności i zdrowe odżywianie**
- ograniczać **straty i marnowanie żywności**
- przeciwdziałać **oszustwom** żywnościowym w łańcuchu dostaw
- polepszać **dobrostan zwierząt**.

Europejski Zielony Ład

4. Europejska strategia przemysłowa i plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym

UE liczy na to, że europejski przemysł pokieruje transformacją w stronę **neutralności klimatycznej i przywództwa cyfrowego**. Miałyby umożliwiać i przyspieszać **zmiany, innowacje i wzrost**.

Rzeczpospolita
Polska

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Europejski Zielony Ład

5. Mechanizm sprawiedliwej transformacji

Osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. będzie dla niektórych państw członkowskich i regionów większym wyzwaniem niż dla innych. Na przykład część z nich jest bardziej zależna od paliw kopalnych lub wysokoemisyjnych gałęzi przemysłu, w których zatrudnienie znajduje wiele osób. UE wprowadziła **mechanizm sprawiedliwej transformacji**, by **finansowo i technicznie wesprzeć** regiony, które w największym stopniu ucierpią w wyniku przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną. Pomoże to zmobilizować co najmniej **100 mld EUR** w okresie 2021–2027 z przeznaczeniem na:

- ludzi i społeczności- poszerzanie możliwości zatrudnienia i zmiany kwalifikacji, zwiększanie energooszczędności mieszkań i zwalczanie ubóstwa energetycznego
- Przedsiębiorstwa - uatrakcyjnianie dla inwestorów przejścia na technologie niskoemisyjne, zapewnianie wsparcia finansowego i inwestowanie w badania i innowacje
- państwa członkowskie lub regiony - inwestowanie w nowe zielone miejsca pracy, zrównoważony transport publiczny, łączność cyfrową i ekologiczną infrastrukturę energetyczną.

Europejski Zielony Ład

6. Czysta, przystępna cenowo i bezpieczna energia

Ponieważ 75% emisji gazów cieplarnianych w UE pochodzi z wykorzystania i produkcji energii, kluczową rolę w dążeniu do neutralności klimatycznej UE odgrywa dekarbonizacja sektora energetycznego.

Po tym, jak w grudniu 2020 r. Komisja przedstawiła strategię w zakresie czystej energii, unijni ministrowie energii przyjęli konkluzje w następujących kwestiach:

- **energia z morskich źródeł odnawialnych**
- **wodór.**

Europejski Zielony Ład

7. Zrównoważona i inteligentna mobilność

Społeczeństwo i gospodarka o zerowej emisji netto nie będą możliwe bez bardziej zrównoważonego i inteligentniejszego sektora mobilności. Szacuje się, że aby osiągnięta została neutralność klimatyczna, emisje sektora transportu muszą **zmniejszyć się do 2050 r. o 90%**.

Zgodnie z celami zielonego Ładu Rada podjęła ostatnio prace nad kilkoma inicjatywami ustawodawczymi i nieustawodawczymi:

- ogłoszenie **roku 2021 Europejskim Rokiem Kolei**
- zmiana **zasad pobierania opłat drogowych** od pojazdów ciężkich
- nowe finansowanie w ramach **instrumentu „Łącząc Europę”** wspierające dekarbonizację transportu.

Europejski Zielony Ład

8. Fala renowacji

Ma naprawić gospodarkę dziś i stworzyć ekologiczne budynki na przyszłość. Strategia ma zintensyfikować renowacje w UE, po to by skłonić sektor budynków do współudziału w zaplanowanej na 2050 r. neutralności klimatycznej oraz zapewnić sprawiedliwą i uczciwą transformację ekologiczną.

Państwa członkowskie zatwierdzają cel strategii, którym jest podwojenie w UE do 2030 r. wskaźników renowacji energetycznych, a przy tym walka z ubóstwem energetycznym, tworzenie nowych miejsc pracy oraz promowanie zasobooszczędności i gospodarki o obiegu zamkniętym. W konkluzjach Rada zwraca uwagę także na znaczenie włączenia społecznego i dostępności.

Strategia promuje w szczególności renowacje redukujące zużycie energii, ograniczające emisje gazów cieplarnianych, zwiększające efektywność środowiskową budynków oraz generujące oszczędności.

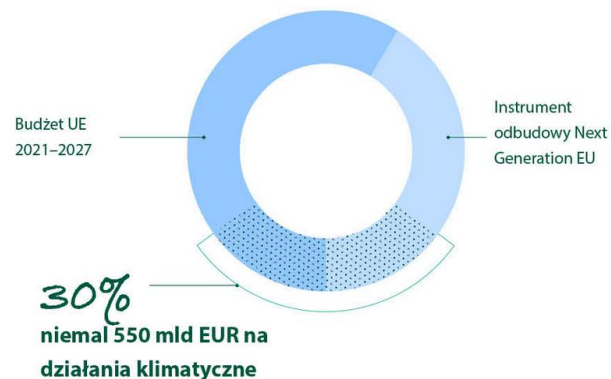
Państwa członkowskie podkreślają, że punktem wyjścia do renowacji powinna być opłacalna redukcja zapotrzebowania na energię oraz zastąpienie wysokoemisyjnych lub nieefektywnych energetycznie technologii ogrzewania i chłodzenia. Powinno to iść w parze z integracją rozwiązań energooszczędnych oraz z wykorzystaniem energii odnawialnej i ciepła lub chłodu odpadowego.

Europejski Zielony Ład

<https://www.consilium.europa.eu/pl/infographics/financing-climate-transition/>

Jak UE finansuje drogę ku neutralności klimatycznej?

Klimat priorytetem w wydatkach UE

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

wpływ pandemii na budżet unijny

Pandemia opóźniła perspektywę i spowodowała utworzenie jednego z nowych funduszy (częściowo z kredytu zaciągniętego przez KE)

- **Dopiero 17 grudnia 2020 – Wieloletnie Ramy Finansowe UE na lata 2021-2027 (WRF)** przyjęte w ramach rozporządzenia przez Radę Europejską.
- **1,8 bln EUR – wartość środków przeznaczonych na nową perspektywę finansową** przy włączeniu unijnego instrumentu odbudowy **Next Generation EU** o wartości **750 mld EUR**.

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

INSTRUMENT ODBUDOWY

➤ **Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności (RRF)**- centralny element **Next Generation EU** o wart. **750 mld EUR** – nadzwyczajnego instrumentu odbudowy ; przyjęty przez Radę Europejską 11 lutego 2021 r.

- Wartość instrumentu : **672,5 mld EUR**
- Cel: przeciwdziałanie skutkom COVID-19 oraz transformacja cyfrowo-ekologiczna w państwach członkowskich
- Do Polski ma trafić **ponad 23,9 mld euro dotacji** i **ponad 34,2 mld euro pożyczek**.

Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększenia Odporności: dotacje

Dotacje ogółem: €312,5 mld

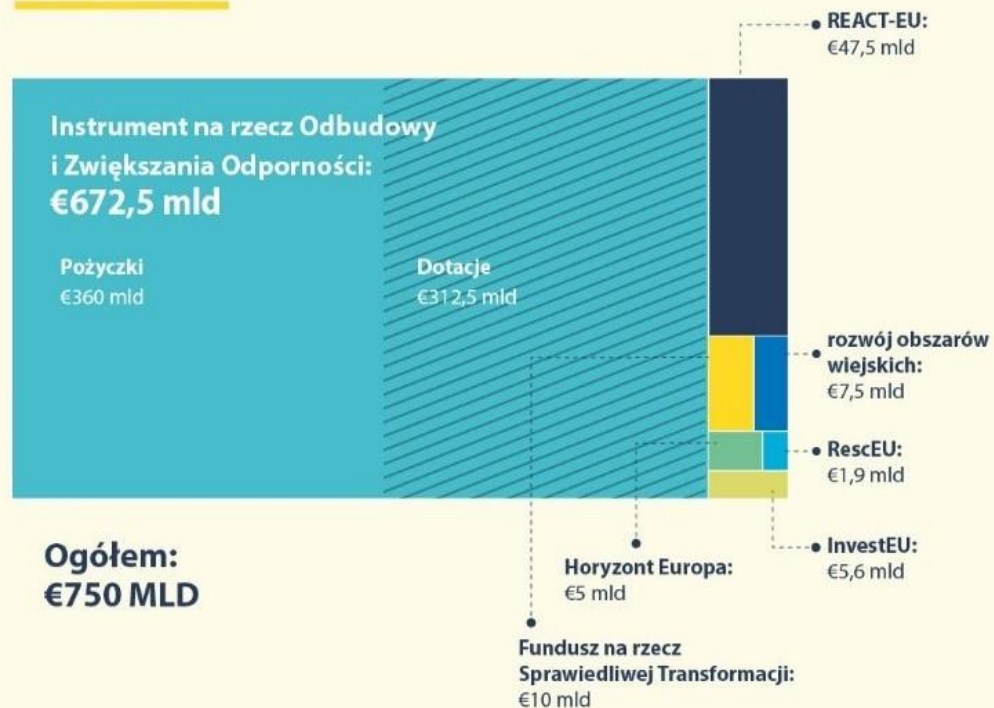

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

INSTRUMENT ODBUDOWY

Inwestowanie w ekologiczną, cyfrową i odporną UE

• **Zobowiązania prawne:** do 31 grudnia 2023

• **Płatności:** do 31 grudnia 2026

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

- KPO stanowi podstawę ubiegania się o wsparcie z europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Recovery and Resilience Facility – RRF).
- Horyzont czasowy KPO – 31.08.2026 r.

- KPO koncentruje swoje działania na **sześciu europejskich filarach odpowiedzi na kryzys i budowy odporności**:
  - 1) zielona transformacja,
  - 2) transformacja cyfrowa,
  - 3) inteligentny i trwały wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu,
  - 4) spójność społeczna i terytorialna,
  - 5) opieka zdrowotna oraz odporność gospodarcza, społeczna i instytucjonalna,
  - 6) polityki na rzecz następnego pokolenia, takie jak edukacja i umiejętności.

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

- Szczególne znaczenie i rolę w realizacji celów Planu pełnić **będą pakiety reform i inwestycji** w priorytetowych dziedzinach rozwoju kraju koncentrujących się na sześciu filarach RRF. KPO będzie koordynowany z działaniami podejmowanymi w ramach polityk i instrumentów krajowych oraz innych polityk i instrumentów UE takich jak Polityka Spójności, Wspólna Polityka Rolna, Fundusz Sprawiedliwej Transformacji. itp.
- KPO składa się z 5 komponentów, stanowiących obszary koncentracji reform i inwestycji:
  - A. Odporność i konkurencyjność gospodarki**
  - B. Zielona energia i zmniejszenie energochłonności**
  - C. Transformacja cyfrowa**
  - D. Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia**
  - E. Zielona, inteligentna mobilność**

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

Za koordynację realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności odpowiada minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego i obsługujące go Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej (MFiPR).

Za wdrażanie poszczególnych reform wskazanych w komponentach KPO odpowiadają ministrowie właściwi ze względu na dany obszar tematyczny i obsługujące ich resorty.

MFiPR, jako Instytucja Koordynująca KPO (IK KPO) odpowiada za zarządzanie, monitoring i sprawozdawczość Planu. MFiPR reprezentuje również Polskę w kontaktach z KE w zakresie związanym z przygotowaniem i wdrażaniem KPO.

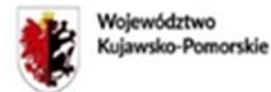
Kluczowe wnioski: centralizacja wsparcia, słaby wymiar terytorialny KPO, ograniczenie interwencji dla dużych miast, brak partycypacji w procesie przygotowania

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

Łącznie w ramach KPO zaplanowano wydatkowanie **35,970 mld euro**.
Z czego **23,858 mld euro** to środki bezzwrotne i **12,112 mld euro** z części pożyczkowej RRF.

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności – przykłady działań

B3.1.1 Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich

Celem tej inwestycji jest zwiększenie dostępności do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na obszarach, gdzie odnotowuje się jej największe deficyty oraz podniesienie standardu jakości życia na obszarach wiejskich dzięki rozwojowi infrastruktury wodno-kanalizacyjnej.

Celem inwestycji jest również zwiększenie potencjału inwestycyjnego obszarów wiejskich. Inwestycja obejmuje wspieranie nowych przyłączy do infrastruktury wodnej, w tym wsparcie na rzecz budowy, rozbudowy lub modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę lub odprowadzania ścieków na obszarach wiejskich, i ma doprowadzić do wzrostu liczby ludności wiejskiej korzystającej z infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej. Wsparcie uzyskają również działania związane z promocją racjonalnej gospodarki wodą i ściekami.

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności – przykłady działań

B3.3.1 Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich

Celem inwestycji jest wsparcie inwestycji na obszarach wiejskich w zakresie poprawy gospodarki wodnej oraz efektywności wykorzystania jej zasobów. Inwestycja przyczyni się do zwiększenia odporności rolnictwa na suszę oraz zapobiegania powodziom na użytkach rolnych; poprawy racjonalności gospodarki wodnej dzięki odpowiedniemu regulowaniu stosunków wodnych na użytkach rolnych i ograniczeniu odpływu wody oraz zwiększenia retencji wód, pod warunkiem że ich potrzeba i charakter są odpowiednio uzasadnione. Pierwszeństwo mają rozwiązania odporne na zmianę klimatu i oparte na przyrodzie.

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności – przykłady działań

B3.4.1 Inwestycje na rzecz kompleksowej zielonej transformacji miast

Celem inwestycji jest złagodzenie wpływu miast na zmianę klimatu i zdrowie ich mieszkańców poprzez obniżenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń. Ma ona również na celu przystosowanie miast do coraz częściej występujących ekstremalnych warunków pogodowych związanych ze zmianą klimatu, takich jak susze, fale upałów i powodzie.

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

MECHANIZM SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI

Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji – kluczowe narzędzie służące zapewnieniu, aby transformacja na rzecz gospodarki neutralnej dla klimatu przebiegała w sposób sprawiedliwy. Co najmniej **100 mld euro** zostanie zainwestowane w **regionach** najbardziej dotkniętych negatywnymi społeczno-gospodarczymi skutkami transformacji w oparciu o **3 filary**:

- 1. Nowy Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji** - 40 mld EUR (dotacja)
- 2. System Sprawiedliwej Transformacji w ramach instrumentu InvestEU** – 45 mld EUR (pożyczka)
- 3. Instrument Pożyczkowy EBI na rzecz sektora publicznego**- 10 mld EUR (pożyczka)

REACT-EU- instrument o wartości 47,5 mld EUR, zapewni dodatkowe środki finansowe w ramach perspektywy 2014-2020 w celu ożywienia gospodarczego w różnych sektorach, w tym w bardzo dotkniętej **turystyce i kulturze**. Będzie obejmować **inwestycje mające na celu**:

- wsparcie utrzymania miejsc pracy
- wsparcie tworzenia miejsc pracy, w tym na rzecz zatrudnienia młodzieży,
- wsparcie systemu opieki zdrowotnej
- zapewnienie kapitału obrotowego i wsparcia inwestycyjnego dla małych i średnich przedsiębiorstw.
- dodatkowe wsparcie znaczących inwestycji w ramach europejskiego **zielonego ładu** i transformacji cyfrowej

HORYZONT EUROPA - ambitny program w zakresie badań naukowych i innowacji, który zastąpi program Horyzont 2020.

Budżet wynosi ok. **95,5 mld euro**.

Co może zainteresować jst w #horizonEU?

1. Obszar tematyczny **Neutralne dla klimatu i inteligentne miasta**
2. Klastry : Zdrowie; Kultura, kreatywność i społeczeństwo integracyjne; Bezpieczeństwo cywilne na rzecz społeczeństwa; Technologie cyfrowe, przemysł i przestrzeń kosmiczna; **Klimat, energetyka i mobilność; Żywność, biogospodarka, zasoby naturalne, rolnictwo i środowisko**

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

PROGRAMY I INICJATYWY KE

Interreg to pomoc KE w usuwaniu przeszkód transgranicznych i tworzeniu wspólnych usług

➤ **Interreg 2021- 2027 poziom UE**
8,4 mld EUR (2,5% PS)

Komponent 1 - współpraca transgraniczna (lądowa) - 52,7%

Komponent 2 - współpraca transnarodowa i morska (2A i 2B) - 31,4%

Komponent 3 - współpraca z regionami oddalonymi - 3,2%

Komponent 4 - współpraca międzyregionalna - 1,2%

Komponent 5 - międzyregionalne innowacyjne inwestycje - 11,5%

➤ **Interreg 2021- 2027 poziom PL**
567,5 mln euro z EFRR

Polska nadal będzie pełnić funkcję Instytucji Zarządzającej dla programów: Południowy Bałtyk, Polska-Słowacja, Polska-Saksonia, Polska-Białoruś-Ukraina, Polska-Rosja.

•**transgraniczne:** Litwa-Polska, Czechy-Polska, Meklemburgia/Brandenburgia-Polska, Brandenburgia-Polska;

•**transnarodowe:** Europa Środkowa, Region Morza Bałtyckiego;

•**międzyregionalne:** INTERACT, URBACT, ESPON i Interreg Europa.

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027 PROGRAMY I INICJATYWY KE

ERASMUS PLUS - program w dziedzinie edukacji, szkoleń, młodzieży i sportu o wartości 24,57 mld EUR;

- w perspektywie 2021-2027 o charakterze **bardziej innowacyjnym**, promujący **umiejętności cyfrowe i ekologiczne**;
- będzie obejmować wszystkie szczeble edukacji.

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

PROGRAMY I INICJATYWY KE

Program LIFE to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska, w tym przyrody oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska i klimatu.

Program LIFE 2021 - 2027

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Obszar ŚRODOWISKO

Podprogram:
Przyroda i różnorodność
biologiczna

2,143 mld euro

Podprogram:
Gospodarka o obiegu
zamkniętym
i jakość życia

1,345 mld euro

 Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Obszar KLIMAT

5,432 mld euro

Podprogram:
Łagodzenie zmiany klimatu
i przystosowanie się do
niej

0,947 mld euro

Podprogram:
Przejsie na czystą energię

0,997 mld euro

Podprogram:
**Łagodzenie zmiany klimatu
i przystosowanie się do
niej**

Przewidywana tematyka projektów priorytetowych

- **Łagodzenie zmian klimatu**
  - **Adaptacja do zmian klimatu**
  - **Zarządzanie i informacja**
- Rozwój polityki adaptacyjnej oraz strategii i plany adaptacyjne;
  - Najnowocześniejsze narzędzia i rozwiązania w zakresie adaptacji;
  - Naturalne rozwiązania w zarządzaniu lądem, wybrzeżami i obszarami morskimi;
  - Przystosowywanie miast i regionów do zmiany klimatu, odporność na klimat i odporność infrastruktury i budynków;
  - Gospodarka wodna;
  - Gotowość na ekstremalne zjawiska pogodowe;
  - Instrumenty finansowe, innowacyjne rozwiązania i współpraca publiczno-prywatna w zakresie danych dotyczących ubezpieczeń i strat.

Standardowe dofinansowanie projektu LIFE przez **Komisję Europejską** wynosi **do 60%** wartości kosztów kwalifikowanych, a w przypadku projektów przyrodniczych **do 75%** (w przypadku projektów służących gatunkom i siedliskom priorytetowym/zagrożonym). Polscy Wnioskodawcy mogą dodatkowo ubiegać się o współfinansowanie projektu ze środków krajowych NFOŚiGW uzupełniając montaż finansowy przedsięwzięcia nawet do 95% kosztów kwalifikowanych (dofinansowanie KE, dofinansowanie NFOŚiGW).

NFOŚiGW w ramach Inkubatora Wniosków LIFE udostępnia także środki w wysokości nawet do 80 tys. zł na przygotowanie i złożenie wniosków do Programu LIFE.

Polityka miejska – jako dobre praktyki

- **Nowa Karta Lipska,**
- **Krajowa Polityka Miejska,**
- **Europejska Inicjatywa Miast.**

Rzeczpospolita
Polska

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

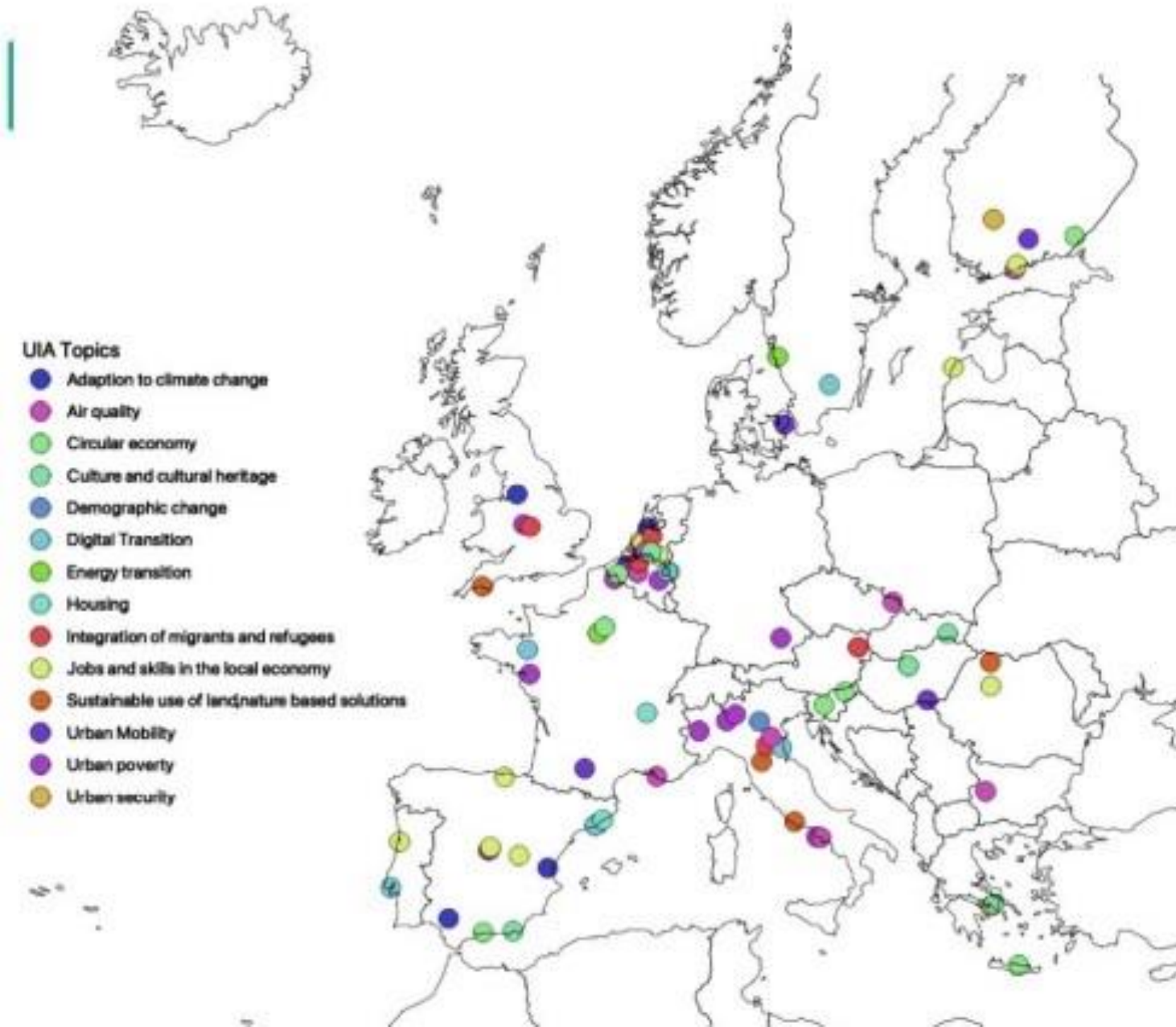
Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

CELE

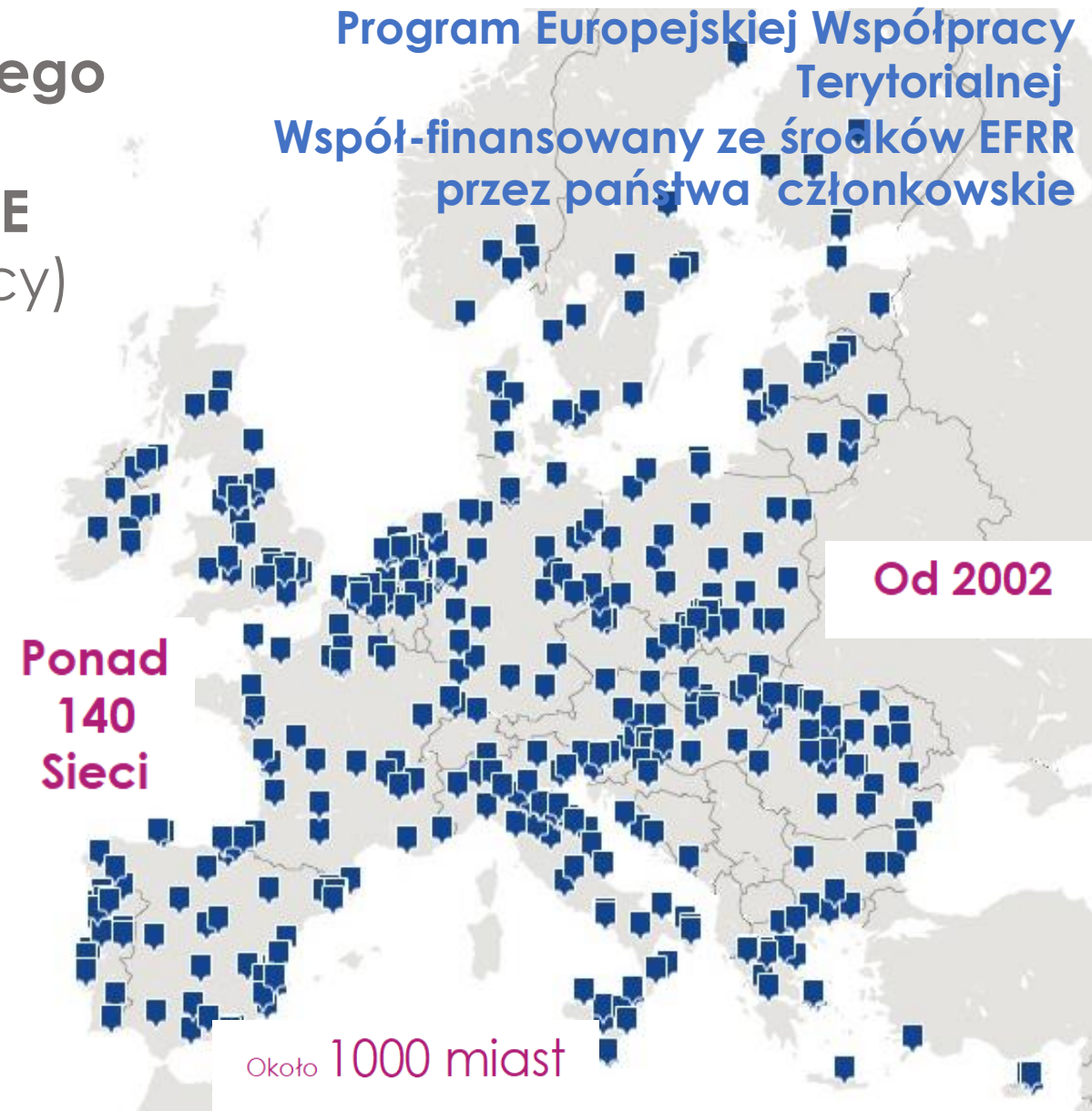
- Zapewnienie władzom miejskim zasobów umożliwiających sprawdzenie nowych i niewypróbowanych dotąd rozwiązań w praktyce i tego jak one reagują na złożoność w praktyce
  - Wyciągnięcie wniosków i dzielenie się wiedzą z innymi władzami miejskimi w Europie
- 5 mln EUR EFRR na projekt (łącznie 372 mln €)
  - 3 lata wdrożenia + 1 rok transferu wiedzy

Urban Innovative Actions

URBACT – łącząc miasta UE

- ❑ **Cel główny: promowanie zrównoważonego rozwoju miast w europie**
- ❑ **Grupa docelowa: administracja miast UE**
(pracownicy miast – decydenci, praktycy)

Kierowanie Przemianami Miejskimi na Rzecz Zrównoważonej Przyszłości - Driving Urban Transitions Towards a Sustainable Future

Partnerstwo DUT wkracza do gry, aby stawić czoła miejskim wyzwaniom. Umożliwiamy władzom lokalnym i gminom, biznesowi i obywatelom przełożenie globalnych strategii na lokalne działania. Rozwijamy umiejętności i narzędzia, aby dokonać zmian w miastach i przyspieszyć pilnie potrzebne transformacje miejskie.

Dzielnice i sąsiedztwa o pozytywnej energii - transformacja miejskiego systemu energetycznego.

Zielone gospodarki cyrkularne - zintegrowane podejście do zazieleniania miast i transformacji cyrkularnej

Miasta 15-o minutowe - przemysł miejskiej przestrzeni i systemu mobilności

Możliwości dla miast:

- udział w projektach i żywych miejskich laboratoriach
- współtworzenie rozwiązań zgodnie z Waszymi potrzebami i strategiami
- zaangażowanie we wspólnotę praktyków
- wymieniać się z partnerami miejskimi w całej Europie

Europejski Instrument Miejski

**GRANT
EUCF
€ 60 000**

Cel

Wsparcie działań niezbędnych do przygotowania koncepcji inwestycyjnej dla projektu wpisującego się w cele energetyczno-klimatyczne.

Dokument, który tłumaczy pomysł na projekt inwestycyjny na język finansowy w celu pozyskania finansowania na jego realizację

Działania finansowane przez EUCF

- Studia wykonalności
- Analizy techniczne
- Analizy prawne
- Badania opinii publicznej
- Analizy rynkowe
- Analizy finansowe
- Itd. (SEAP, SECAP)

Przeznaczenie grantu

pracownicy

Zewnętrzni konsultanci / podwykonawcy

inne

- Dostarczenie inwestorom i instytucjom finansowym informacji niezbędnych do oceny projektu inwestycyjnego w prosty i szybki sposób.
- Przekształcenie planów klimatycznych i energetycznych w solidne pakiety inwestycyjne, a tym samym ułatwienie dostępu do finansowania gminom / władzom lokalnym.

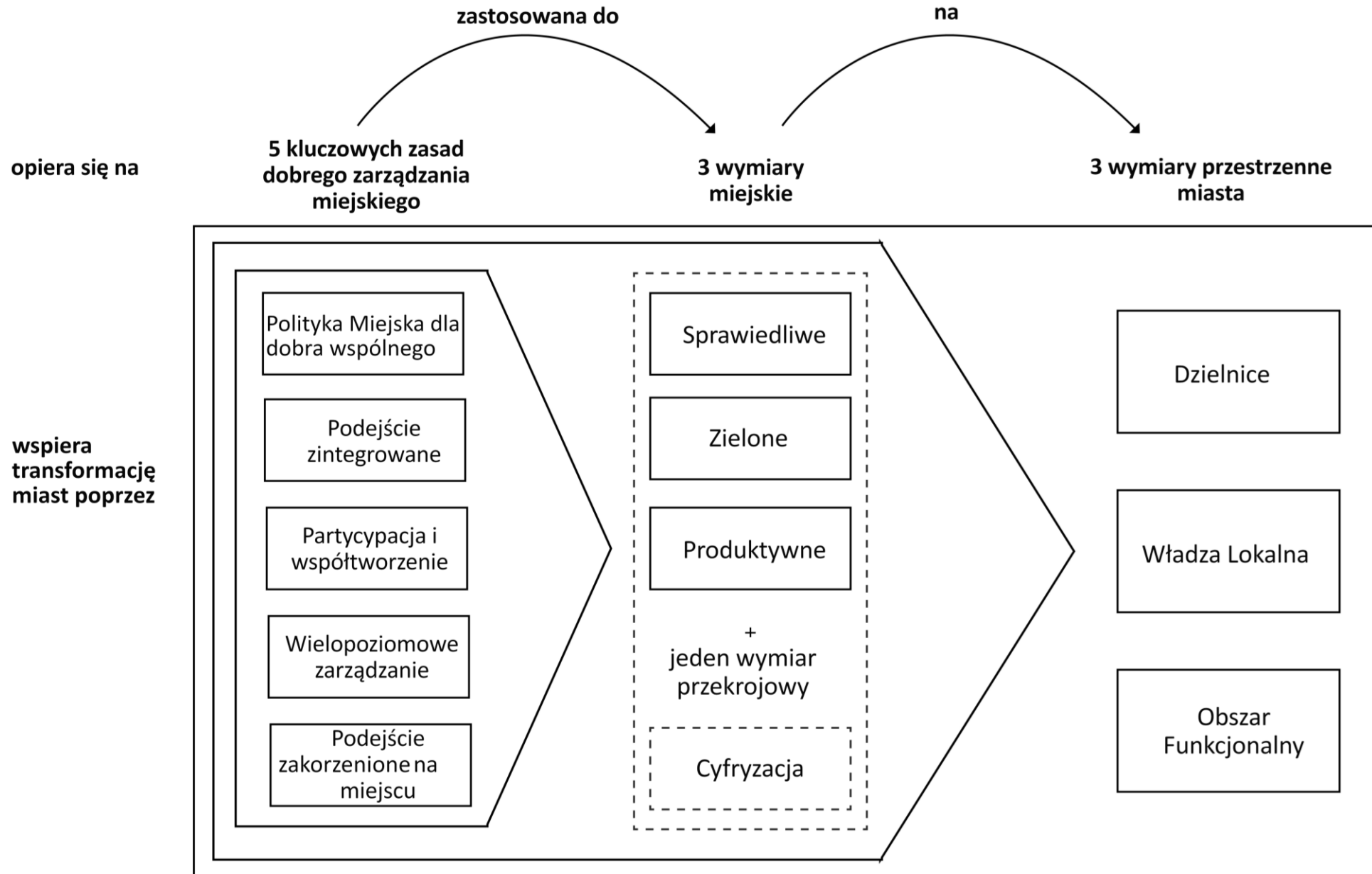
Nabór 2: 29.03-31.05.2021

- Informacje o aktualnym naborze dostępne [TUTAJ](#)
- Wytyczne dla Wnioskodawców (tylko w wersji angielskiej) dostępne [TUTAJ](#)
- Formularz wniosku online: [TUTAJ](#)

Nabór 3: jesień 2021

Nabór 4: wiosna 2022

NOWA KARTA LIPSKA

Przydatne linki:

Horyzont Europa: <https://www.kpk.gov.pl>

Interreg Europa : <https://www.ewt.gov.pl>

Kreatywna Europa : <https://kreatywna-europa.eu/>

URBACT : urbact.pl

Erazmus plus: <https://erasmusplus.org.pl/>

Karta Lipska: <https://www.miasta.pl/>

NOWA PERSPEKTYWA UNIJNA 2021-2027

Krajowa Polityka Miejska 2030

W Polsce około 60 proc. osób mieszka w miastach. Miasta z jednej strony są miejscami koncentracji nauki, usług publicznych i biznesu oraz kreowania rozwoju gospodarczego.

Z drugiej na obszarach miejskich skupia się wiele problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych.

Drogowskazem do zrównoważonego rozwoju dla miast ma być Krajowa Polityka Miejska 2030. KPM szczególną uwagę poświęca się małym i średnim ośrodkom.

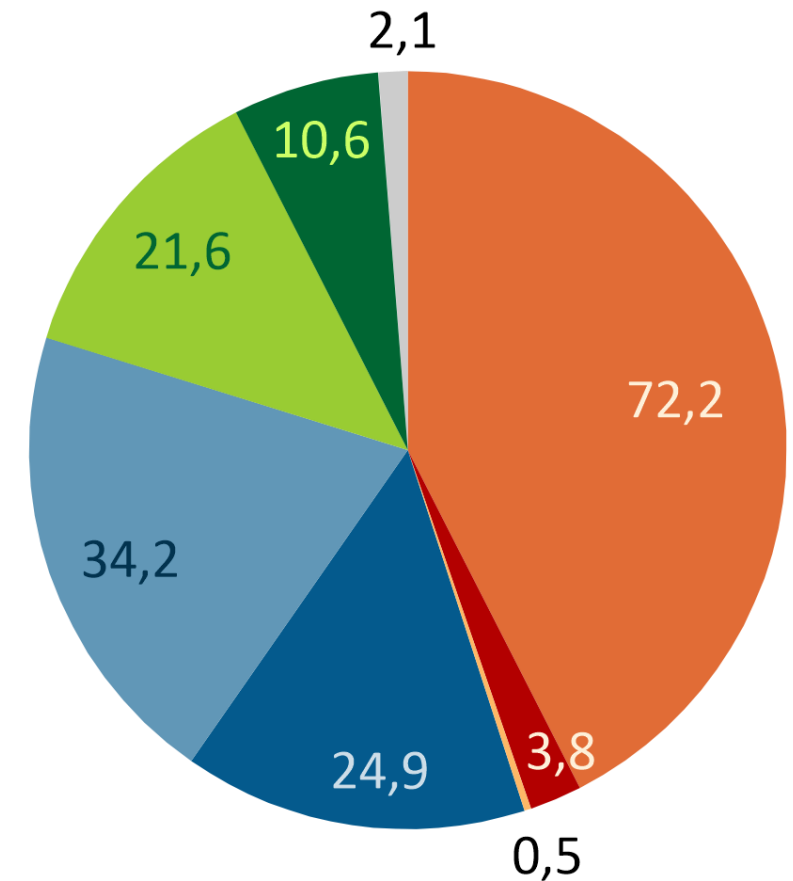
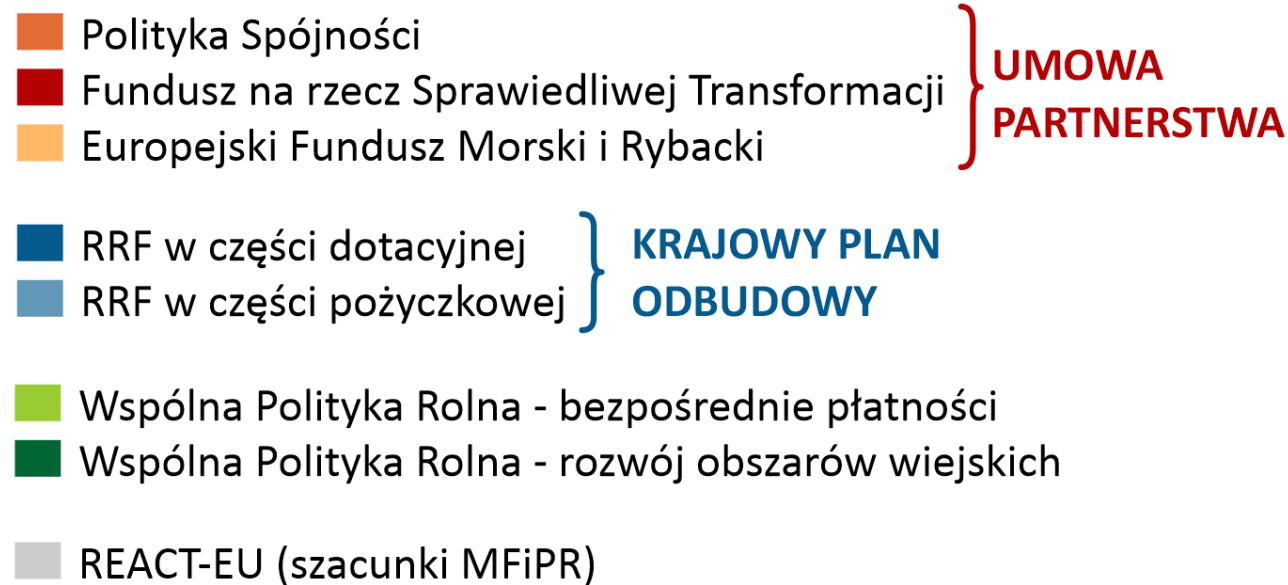
Zakres interwencji w perspektywie 2021-2027 – ogólne informacje

FUNDUSZE UE 2021- 2027 W POLSCE

UMOWA PARTNERSTWA 2021-2027

Alokacja dla Polski – ogółem ~ 170 mld EUR w ramach WRF i RRF*

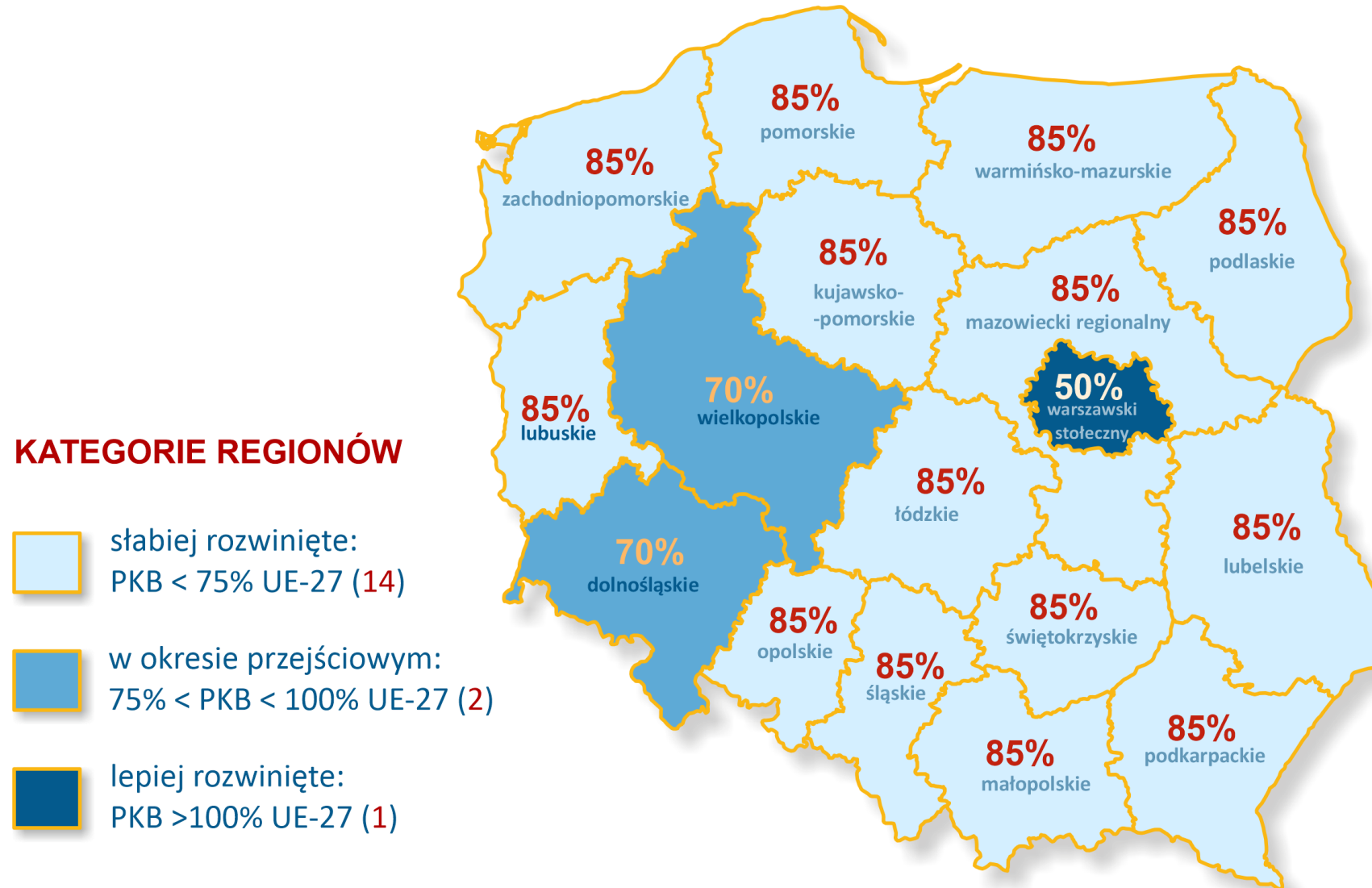

* WRF - Wieloletnie Ramy Finansowe

* RRF - Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększonej Odporności

FUNDUSZE UE 2021- 2027 W POLSCE

UMOWA PARTNERSTWA 2021-2027

UP koncentruje się na celach regulacji tej perspektywy (polityka spójności) i wyzwaniach SOR i KSRR 2030.

Stanowi punkt wyjścia do budowy szczegółowej zawartości programów wdrożeniowych.

Działania realizowane będą w ramach 5 celów polityki spójności oraz celu dodatkowego – łagodzenie skutków transformacji.

Zakres interwencji wynika z celów szczegółowych EFRR, FS, EFS+, EFMR i dodatkowo FST.

- **Zakres interwencji opiera się na schemacie:**

CP 1: Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa

- Obszar: **Wzrost znaczenia badań i innowacji w strukturze gospodarczej kraju oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii**

Zakres wsparcia: prowadzenie działalności B+R przez przedsiębiorstwa i konsorcja z ich udziałem; wdrażanie wyników B+R; rozwój systemu ochrony własności intelektualnej; wsparcie infrastruktury B+R; rozwój eksportu produktów innowacyjnych, w tym prozdrowotnych (e-med.); powiązania klastrowe; podaż innowacji na rynek; start-upy, inkubatory innowacji;

- Obszar: **Wzmacnianie potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki**

Zakres wsparcia: transformacja modeli biznesowych; gospodarka wykorzystująca dane, sztuczna inteligencja; e-usługi publiczne (adm, edu, zdr); cyberbezpieczeństwo produktów, usług, procesów; innowacje, wzmocnienie eksportu; uzbrojenie terenów, promocja gospodarcza; wzrost kompetencji kadr menadżerskich (technologie cyfrowe); inwestycje dostosowujące profil działalności do ryzyk

CP 1: Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa

Obszar: wzmocnienie łączności cyfrowej

Zakres wsparcia: budowa ultra-szybkiej sieci szerokopasmowej (co najmniej 100 Mb/s, z możliwością modernizacji do prędkości mierzonej w gigabitach) dla gospodarstw domowych (rozumianych jako lokale mieszkalne) oraz przedsiębiorstw, zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich; inwestycje w zakresie zapewnienia symetrycznego dostępu do gigabitowego Internetu w miejscach stanowiących główną siłę napędową rozwoju społeczno-gospodarczego (np. szkoły i placówki oświatowe, podmioty systemu szkolnictwa wyższego i nauki, podmioty lecznicze, węzły transportowe, miejsca świadczenia usług publicznych, instytucje kultury, a także przedsiębiorstwa rozumiane jako centra technologiczne/biznesowe); inwestycje w rozwój nowoczesnych technologii i systemów łączności zapewniających przepływ wielkich wolumenów danych z bardzo małymi opóźnieniami, w tym przedsięwzięcia o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym wykorzystujące infrastrukturę telekomunikacyjną najnowszych generacji wsparte działaniami informacyjno – edukacyjnymi dla mieszkańców.

CP 2: Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna Europa

- Obszar: **Wsparcie produkcji energii z odnawialnych źródeł**

Zakres wsparcia: budowa instalacji do produkcji energii z zielonych źródeł niezależnie od rodzaju źródła, ale również, magazyny energii z OZE i niezbędna infrastruktura odbioru, dystrybucji i przesyłu wyprodukowanej energii.

- Obszar: **efektywność energetyczna i redukcja emisji gazów cieplarnianych**

Zakres wsparcia: zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych oraz przedsiębiorstw; budowa lub modernizacji sieci ciepłowniczych w ramach efektywnych systemów ciepłowniczych i chłodniczych lub systemów ciepłowniczych modernizowanych w celu osiągnięcia takiego statusu; wymiana systemów grzewczych zasilanych stałymi paliwami kopalnymi, tj. węglem kamiennym, torfem, węglem brunatnym, łupkami bitumicznymi, na systemy grzewcze zasilane gazem ziemnym

- Obszar: **Wsparcie infrastruktury energetycznej i inteligentnych rozwiązań (smart grids)**

Zakres wsparcia: działania związane z budową i modernizacją sieci elektroenergetycznych i w ograniczonym zakresie gazowych, infrastruktura magazynowania pozwalająca na integrację odnawialnej energii, infrastruktura wodorowa, infrastruktura wspierająca rozwój elektromobilności.

- Obszar: **Transport niskoemisyjny i mobilność miejska**

Zakres wsparcia: tabor szynowy i nisko i zeroemisyjny tabor kołowy; cyfryzacja transportu miejskiego; infrastruktura dla ruchu niezmotoryzowanego; integracja transportu publicznego; infrastruktura do ładowania i tankowania pojazdów niskoemisyjnych; dokumenty strategiczne (zrównoważona mobilność miejska, transport zbiorowy)

CP 2: Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna Europa

- Obszar: **przystosowanie do zmian klimatu i zapobieganie ryzyku klęsk żywiołowych oraz katastrof, wsparcie odporności i podejścia ekosystemowego**

Zakres wsparcia: systemy retencjonowania wody (z wyłączeniem dużych zbiorników wodnych), w tym małej retencji (uwzględniając małe zbiorniki wodne), zwłaszcza w oparciu o naturalne mechanizmy ekosystemowe; dostosowanie infrastruktury służącej przeciwdziałaniu i minimalizacji skutków powodzi i suszy do ekstremalnych stanów pogodowych; adaptacja miast do zmiany klimatu, w tym działania edukacyjne; rozwój zielonej oraz zielono – niebieskiej infrastruktury w miastach; rozwój potencjału służb publicznych; opracowanie i wdrażanie dokumentów strategicznych w zakresie gospodarowania wodami.

- Obszar: **Zrównoważona gospodarka wodna i ściekowa, wspieranie dostępu do wody**

Zakres wsparcia: wsparcie infrastruktury kanalizacyjnej oraz oczyszczania ścieków komunalnych, priorytetowo w aglomeracjach o wielkości co najmniej 10.000 RLM, ujętych w KPOŚK, które nie spełniają wymogów dyrektywy 91/271/EWG. Mniejsze aglomeracje z KPOŚK w danym regionie będą mogły otrzymać wsparcie pod warunkiem zaspokojenia ww. potrzeb inwestycyjnych większych aglomeracji w tym regionie; inwestycje w ograniczenie strat wody do spożycia w sieciach wodociągowych; zwiększenie efektywności dostaw wody; rozwój systemów ujęć, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody; wspieranie inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi.

CP 2: Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna Europa

- Obszar: **Gospodarka odpadami i efektywne wykorzystanie zasobów**

Zakres wsparcia: tworzenia strategii związanych z GOZ i zapobieganie powstawaniu odpadów; rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów i wspieranie recyklingu odpadów; wspieranie zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny; edukacja ekologiczna oraz doradztwo, mające na celu zwiększenie świadomości konsumentów, przedsiębiorców i podmiotów publicznych oraz zmianę ich zachowań i modeli biznesowych na zgodne z GOZ; opracowanie nowych technologii sprzyjających przejściu na GOZ.

- Obszar: **wzmacnianie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury**

Zakres wsparcia: działania służące zachowaniu i odtworzeniu siedlisk przyrodniczych i populacji gatunków; działania w zakresie planowania i zarządzania systemem obszarów chronionych, w tym opracowanie i wdrażanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.

CP 3: **Lepiej połączona Europa**

- Obszar: **Rozwój lądowej infrastruktury transportowej w ramach sieci bazowej i kompleksowej TEN-T oraz poza nią**

Zakres wsparcia: realizacja infrastruktury i sieci bazowej TEN-T (kolejowej i drogowej, wodnej szczególnie północ-południe na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym); działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa - infrastruktura dla niechronionych użytkowników dróg, organizacja ruchu

- Obszar: **Poprawa dostępności transportowej regionów i subregionów**

Zakres wsparcia: infrastruktura liniowa i punktowa wewnątrzwojewódzka, powiatowa i gminna, szczególnie w zakresie połączeń włączających do sieci TEN-T, połączeń z portami lotniczymi (z preferencją dla połączeń kolejowych) oraz stanowiących pierwszą/ostatnią milę, a także połączeń służących budowie kluczowych połączeń transportowych na poziomie regionalnym i lokalnym – w zakresie wskazanym we właściwych programach; poprawa dostępności miast, budowa obwodnic, transport zbiorowy, integracja różnych form transportu, węzły przesiadkowe w tym dworce.

CP 3: **Lepiej połączona Europa**

- Obszar: **Przyspieszenie wprowadzenia rozwiązań cyfrowych do systemu transportu**

Zakres wsparcia: centra zarządzania ruchem, udostępnianie danych do punktów dostępowych, sprawność i bezpieczeństwo ruchu kolejowego, lokalne mapy dynamiczne, cyfryzacja dworców, inteligentne i bezpieczne parkingi, algorytmy sztucznej inteligencji w cyfryzacji danych transportowych, Internet rzeczy, BigData.

CP 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym

- Obszar: **Rynek pracy, zasoby ludzkie**

Zakres wsparcia: zwiększenie zatrudnienia bezrobotnych i osób starszych, równość szans kobiet i mężczyzn w zatrudnieniu, doskonalenie potencjału rynku pracy, wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, zwiększanie dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz w wieku do rozpoczęcia przygotowania przedszkolnego, doskonalenia mechanizmów diagnozowania i prognozowania zapotrzebowania na kompetencje w gospodarce oraz zaangażowanie w ten proces partnerów społecznych, w szczególności wzmacnianie sektorowych rad ds. kompetencji i wzmacnianie potencjału partnerów społecznych

- Obszar: **Włączenie i integracja społeczna**

Zakres wsparcia: integracja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, aktywizacja osób biernych zawodowo, dostępność usług społecznych, deinstytucjonalizacja usług społecznych, dopłaty do kosztów korzystania z czystej energii, włączenie podmiotów ekonomii społecznej w działania pro klimatyczne

- Obszar: **Ochrona zdrowia, w tym opieka długoterminowa**

Zakres wsparcia: dostępność i jakość usług zdrowotnych, deinstytucjonalizacja usług zdrowotnych, rozwój kompetencji personelu medycznego i okołomedycznego, profilaktyka zdrowego stylu życia, instytucje systemu ochrony zdrowia, rozwój i modernizacja zasobów infrastruktury zdrowia, telemedycyna, telerehabilitacja, teleopieka

CP 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym

- Obszar: **Edukacja i kompetencje**

Zakres wsparcia: jakość kształcenia, wsparcie uczniów i studentów z niepełnosprawnościami, kształcenie ustawiczne dorosłych, kompetencje dopasowane do potrzeb nowoczesnej gospodarki, nowoczesne technologie w edukacji, wzrost kompetencji kadr edukacyjnych, doradztwo zawodowe

- Obszar: **Kultura i zrównoważona turystyka**

Zakres wsparcia: dostępność oferty w obszarze kultury i turystyki, wykorzystanie zasobów kultury i turystyki w rozwoju społeczno-gospodarczym, zachowanie i modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego, efektywność działania instytucji kultury

CP 5: Europa bliżej obywateli

Cel nie opiera się na wyodrębnionych obszarach tematycznych, a ukierunkowany jest na **potrzeby rozwojowe** przez pryzmat konkretnych typów **obszarów** wymagających wsparcia.

Zakres wsparcia:

- ochrona, rozwój i promowanie publicznych zasobów turystycznych i powiązanych usług turystycznych,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury,
- ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki (innych niż obszary Natura 2000) ,
- fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych.

Możliwe jest wdrażanie także działań przypisanych do pozostałych 4 celów polityki, o ile służą one realizacji procesów wzmacniania systemów funkcjonalnych na terytoriach objętych strategią

CP 6: Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu

Wobec zależności niektórych regionów od paliw kopalnych, w tym węgla, torfu i ropy naftowej lub procesów generujących intensywną emisję gazów cieplarnianych, **zamiast obszarów wsparcia wymienia się cele interwencji:**

- utrzymanie i docelowo podniesienie stopy zatrudnienia poprzez tworzenie nowych miejsc pracy w sektorach innych niż górnictwo i energetyka konwencjonalna;
- tworzenie i rozwijanie innowacyjnych przedsiębiorstw i sektorów aktywności gospodarczej oraz stwarzanie nowych możliwości rozwoju dla istniejących przedsiębiorstw;
- zmiana i podnoszenie kwalifikacji pracowników;
- rekultywacja i rewaloryzacja terenów pogórnich i przemysłowych zdegradowanych z powodu problemów geologicznych i hydrologicznych związanych z podziemnymi obiektami górniczymi oraz wymagających rekultywacji i dekontaminacji;
- przeciwdziałanie wyludnianiu się terenów pogórnich i degradacji społeczno-gospodarczej tych obszarów

Dla realizacji celu powołany został Mechanizm Sprawiedliwej Transformacji (MST). MST będzie koncentrował się na regionach i sektorach, które najbardziej ucierpią w wyniku transformacji. Dotyczy to w szczególności województw: **śląskiego, wielkopolskiego, dolnośląskiego, łódzkiego.**

Instrumenty terytorialne

Instrument ZIT	RLKS	IIT
<p>obszar - MOF wskazane w SRW jako OSI</p> <p>zakres tematyczny - zgodnie z Planem działań ZIT/strategią rozwoju ponadlokalnego, w tym w szczególności: transport niskoemisyjny, poprawa stanu środowiska przyrodniczego na obszarze MOF, zwiększenie efektywności energetycznej w MOF, wsparcie rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego</p> <p>podmiot wdrażający – związek ZIT</p> <p>dokument bazowy - plan działań ZIT lub strategia rozwoju ponadlokalnego (obowiązkowa dla MOF miast wojewódzkich)</p>	<p>obszar - obszary wiejskie, miasta do ... mieszkańców</p> <p>zakres tematyczny - projekty małej skali, zgłaszane oddolnie na poziomie lokalnym</p> <p>podmiot wdrażający – Lokalne Grupy Działania</p> <p>dokument bazowy - Lokalna Strategia Rozwoju</p>	<p>obszar - miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze dla których nie wyznaczono MOF, OSI o znaczeniu regionalnym, obszary rewitalizacji</p> <p>zakres tematyczny - Zgodnie z Planem działań IIT, w tym m.in.: turystyka, dziedzictwo kulturowe i kultura, dziedzictwo naturalne, rewitalizacja na podstawie GPR, bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, uzdrowiska i odnowa przestrzeni publicznych oraz inne obszary tematyczne, zgodnie z decyzją właściwej IZ</p> <p>podmiot wdrażający – gmina, powiat, jednostki samorządu terytorialnego w ramach porozumienia terytorialnego</p> <p>dokument bazowy - plan działań IIT, gminny program rewitalizacji, strategia rozwoju lokalnego, strategia rozwoju ponadlokalnego, inne dokumenty strategiczne spełniające wymogi art. 23 rozporządzenia ogólnego</p>

- Wsparcie z funduszy powinno być udzielane na cele **zintegrowanego rozwoju terytorialnego** (art. 22 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów). Może to przybierać dowolną z następujących form: ZIT, RLKS lub inne narzędzie wspierające inicjatywy opracowane przez państwa członkowskie dla inwestycji zaprogramowanych dla EFRR w ramach PO 5.
- **ZIT i RLKS** mogą otrzymywać wsparcie z priorytetów zaprogramowanych **w ramach jednego z pięciu celów polityki**. W związku z tym wsparcie dla ZIT i RLKS zaprogramowanych w ramach odpowiednich celów polityki zalicza się do **celu koncentracji tematycznej** (PO 1 i PO 2 dla EFRR).
- ZIT jako **najprostszyspósb** na powiązanie **warunków sprzyjających koncentracji tematycznej i przeznaczonych dla miast**.
- **Inne narzędzia państw członkowskich** otrzymujące wsparcie z EFRR powinny zostać zaprogramowane **w ramach PO5**, aby można je uznać za zapewniające wsparcie zintegrowanego rozwoju terytorialnego. Nie liczą się do spełnienia koncentracji tematycznej, ale liczą się do **8% przeznaczania środków na cele miejskie**. Nie trzeba stosować żadnych warunków aktywacyjnych.

Koncentracja tematyczna EFRR, EFS+ i FS

- Koncentracja tematyczna w **EFRR** na poziomie krajowym – Polska znajdzie się w grupie krajów słabiej rozwiniętych z następującymi poziomami koncentracji: **25%** dla **celu polityki 1** (gospodarka) i **30%** dla **celu polityki 2** (środowisko). Minimalny poziom środków ma również zostać przeznaczony na wsparcie miast – **8% alokacji**.
- Koncentracja tematyczna w **EFS+** - **min. 25% alokacji na wspieranie włączenia społecznego** oraz **min. 2% alokacji na zapobieganie deprawacji materialnej**.
- Wydatki na **działania związane z klimatem** – **łącznie 30% budżetu UE**, w tym 30% środków EFRR oraz 37% środków z Funduszu Spójności.

Co najmniej 8% alokacji EFRR będzie przeznaczony na **zrównoważony rozwój obszarów miejskich**, wdrażany poprzez instrumenty terytorialne. Dotyczy to interwencji z poziomu krajowego i regionalnego łącznie. **Minimalna kwota** w ramach RPO przeznaczona na ten cel zostanie uzgodniona we **właściwym kontrakcie programowym**. Na jednym obszarze może funkcjonować więcej niż jeden instrument terytorialny, jeżeli zapewniona zostanie komplementarność podejmowanych działań i spełniona zasada o zakazie podwójnego finansowania.

Fundusze i programy realizujące osiągnięcie celów

- Program w zakresie infrastruktury transportu, energetyki, środowiska, zdrowia, kultury; CP 2, 3, 4, 6 (obecny **PO IiŚ**)
- Program w zakresie badań, rozwoju oraz innowacyjności, CP 1, 2 (obecny **PO IR**)
- Program w zakresie rozwoju cyfrowego, CP 1 (obecny **PO PC**)
- Program w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, CP 4 (obecny **PO WER**)
- Program w zakresie wschodniej Polski, CP 1, 2, 3, 4 (obecny **PO PW**)
- Program w zakresie pomocy najbardziej potrzebującym, CP 4 (**PO PŻ**)

Fundusze i programy UP

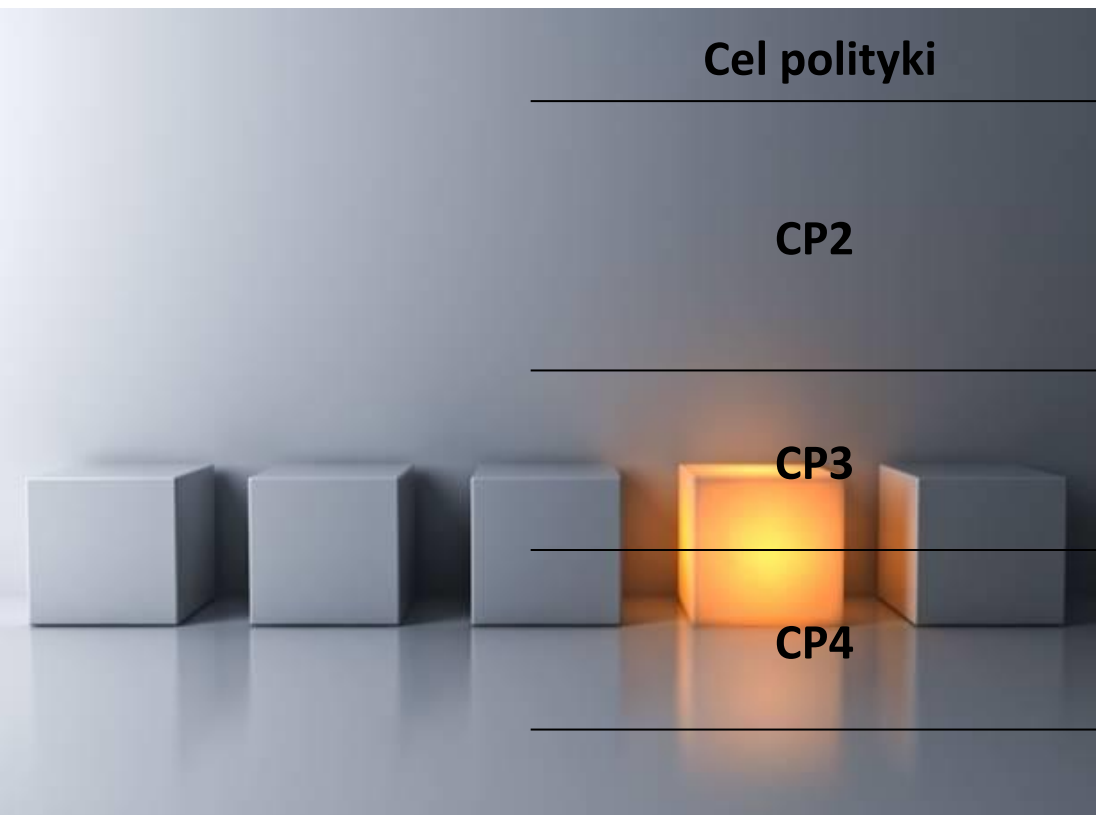
- Program Pomoc Techniczna dla Funduszy Unii Europejskiej (obecny **PO PT**)
- Program w zakresie rybnactwa i morza, CP 2, 5 (obecny **PO Ryby**)
- **16 regionalnych programów**, CP 1, 2, 3, 4, 5, 6 zarządzanych przez samorządy województw
- **Programy Interreg**: współpraca transgraniczna regionów państw sąsiadujących ze sobą, współpraca transnarodowa kilku/kilkunastu państw w danym regionie Europy oraz współpraca międzyregionalna obejmująca cały obszar UE

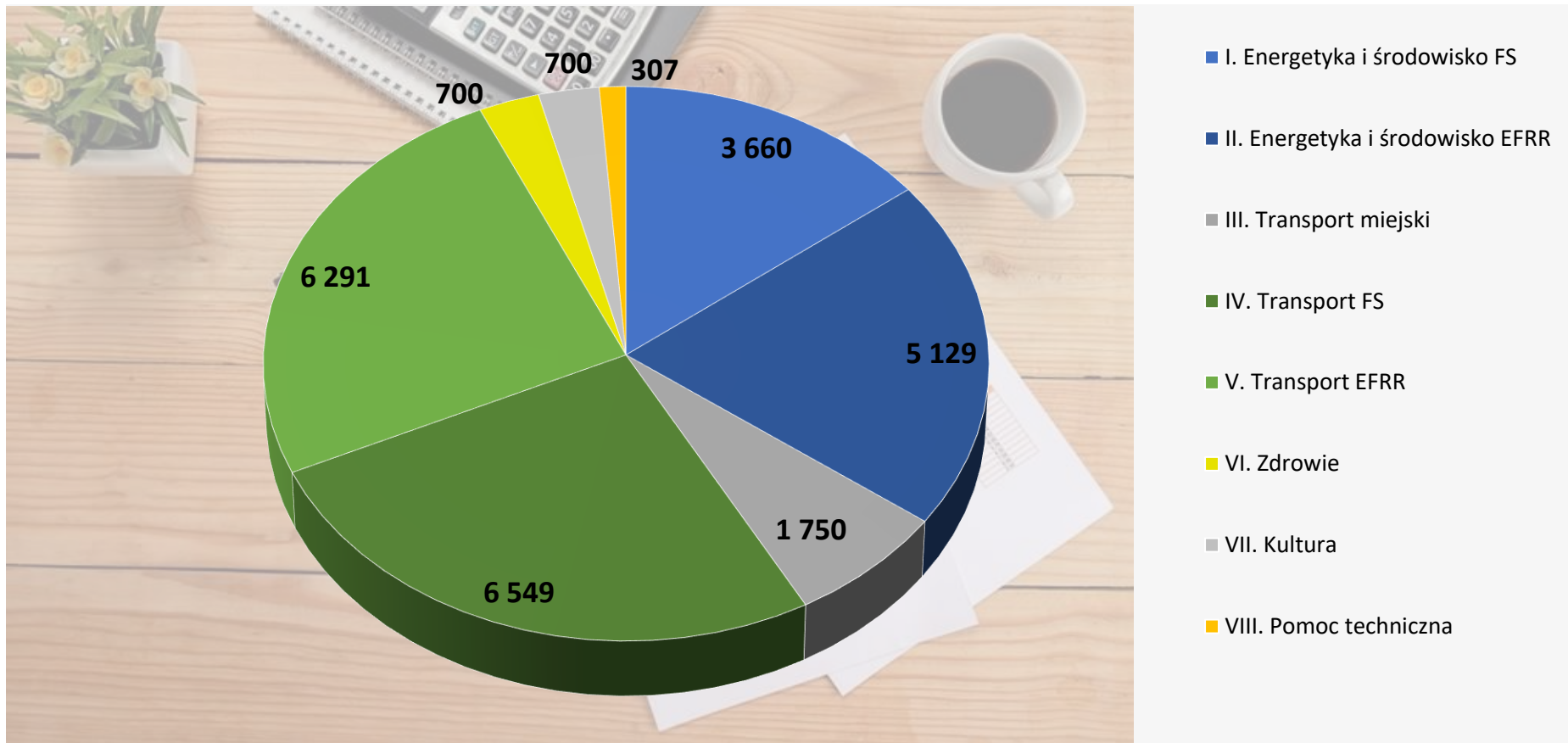
Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko
2021-2027

Układ priorytetów FEnIKS

Cel polityki	Priorytet	Fundusz
CP2	I. Energetyka i środowisko	FS
	II. Energetyka i środowisko	EFRR
	III. Transport miejski	FS
CP3	IV. Transport	FS
	V. Transport	EFRR
CP4	VI. Zdrowie	EFRR
	VII. Kultura	EFRR
	VIII. Pomoc techniczna	FS

Podział alokacji FEnIKS na priorytety (mln euro)

Główne uwarunkowania mające wpływ na przygotowanie FEnIKS

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

projekt wersja 4.0

2.2.3 CEL SZCZEGÓŁOWY 2(IV) WSPIERANIE PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIAN KLIMATU I ZAPOBIEGANIA RYZYKU ZWIĄZANEMU Z KLĘSKAMI ŻYWIOŁOWYMI I KATASTROFAMI, A TAKŻE ODPORNOŚCI, Z UWZGLĘDNIENIEM PODEJŚCIA EKOSYSTEMOWEGO
[alokacja - 137 200 065 euro]

Inwestycje z zakresu małej retencji, adaptacji do zmian klimatu w miastach oraz wzmocnienia służb ratowniczych:

- Wsparciem objęte zostaną projekty z zakresu małej retencji wodnej i rozwiązań opartych na przyrodzie, mające na celu spowolnienie lub powstrzymanie odpływu wody, szczególnie na Kujawach, a także zmniejszenie podtopień i powodzi. Interwencja zostanie skierowana na rozwój infrastruktury małej retencji wodnej, w tym budowę lub remont urządzeń służących do retencjonowania wód (np. jazy, zastawki, podpiętrzenia) oraz na przedsięwzięcia przywracające zdolności retencyjne naturalnych terenów podmokłych, odtwarzające tereny podmokłe, przywracające naturalne koryta rzeczne oraz zwiększające powierzchnię i ilość zadrzewień śródpolnych, a także tworzenie i odtwarzanie oczek wodnych na terenach rolniczych.

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

projekt wersja 4.0

- Duży nacisk planuje się położyć na realizację inwestycji mających na celu zaadaptowanie miast do zmian klimatu, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia zielonej i niebieskiej infrastruktury. Wspierane będą działania pozwalające ograniczyć skutki ekstremalnych zjawisk klimatycznych w miastach, w tym przede wszystkim przyczyniające się do zwiększania powierzchni terenów zielonych, realizujące małą retencję wodną oraz pozwalające na skuteczne i efektywne gospodarowanie wodami odpadowymi. Zamierza się w związku z tym objąć wsparciem działania polegające m. in. na przywracaniu zdegradowanym terenom zieleni i zbiornikom wodnym ich pierwotnych funkcji, realizacji zbiorników wodnych, wymianie szczelnych powierzchni gruntu na przepuszczalne, zwiększaniu powierzchni terenów zielonych, nasadzeniach drzew i krzewów, tworzeniu łąk kwietnych, ogrodów deszczowych oraz zazielenianiu elementów infrastruktury miejskiej (np. murów, dachów, torowisk).

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

projekt wersja 4.0

- Objęte wsparciem będą również działania związane z wykonywaniem zabiegów pielęgnacyjnych drzew w celu przedłużenia ich żywotności. Nie będą wspierane projekty dotyczące wód opadowych, w których głównym założeniem jest ich odprowadzenie do kanalizacji ściekowej.

Działania tego typu muszą uwzględniać spójność miejskich ekosystemów umożliwiających m.in. regulowanie lokalnego klimatu i obiegu wody, stwarzających siedliska życia i migracji gatunków fauny i flory (ciągłość funkcji ekologicznych) oraz możliwość rekreacji.

Możliwe będzie również wspieranie działań o charakterze adaptacyjnym na innych niż miasta obszarach zurbanizowanych.

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

projekt wersja 4.0

- Jako jeden z elementów adaptacyjnych przewiduje się również wsparcie powstawania i odbudowy alei i zadrzewień przydrożnych, co pozytywnie wpłynie na zaadoptowanie do zmian klimatu istniejącej infrastruktury transportowej, poprawi komfort mieszkańców korzystających z tej infrastruktury, a także zwiększy absorpcję gazów cieplarnianych.

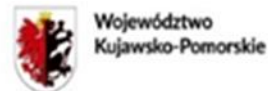
Podejmowane działania w zakresie małej retencji wodnej oraz adaptacji do zmian klimatu w miastach i pozostałych obszarach zurbanizowanych muszą mieć charakter ekosystemowy, tj. wykorzystujący naturalne mechanizmy ekosystemowe i uwzględniający wzajemnie powiązane procesy naturalne i zachowanie środowiska naturalnego w możliwie stabilnym stanie.

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

projekt wersja 4.0

- Wsparcie przeznaczone będzie przeznaczone na wyposażenie i wzmocnienie służb ratowniczych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof. Wyposażenie służb w nowoczesny sprzęt przyczyni się również do podniesienia jakości podejmowanych działań ratowniczych.

Możliwa będzie również realizacja projektów polegających na rozbudowie infrastruktury służącej celom szkoleniowym OSP/PSP, a także poprawie koordynacji i podniesieniu efektywności systemu ratowniczego.

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

projekt wersja 4.0

2.2.3 CEL SZCZEGÓŁOWY 2(IV) WSPIERANIE PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIAN KLIMATU I ZAPOBIEGANIA RYZYKU ZWIĄZANEMU Z KLĘSKAMI ŻYWIOŁOWYMI I KATASTROFAMI, A TAKŻE ODPORNOŚCI, Z UWZGLĘDNIENIEM PODEJŚCIA EKOSYSTEMOWEGO

Zasady wsparcia:

- wsparcie projektów miast (wyłączenia zgodnie z demarkacją) oraz wsparcie miast posiadających Miejskie Plany Adaptacji (MPA) (opracowane w ramach projektu finansowanego z POIiŚ 2014-2020 dla 44 miast), na realizację projektów, które stanowią będą uzupełnienie inwestycji realizowanych z poziomu krajowego. Wsparcia w programie regionalnym nie uzyskają miasta średnie z przedziału 20-100 tys. mieszkańców oraz stolice powiatów o liczbie mieszkańców w przedziale 15-20 tys., chyba że wsparcie dotyczyłoby typów inwestycji niemożliwych do sfinansowania z FEnKS lub projektów które nie otrzymały wsparcia z FEnKS pomimo zakwalifikowania się do dofinansowania.

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

projekt wersja 4.0

2.2.3 CEL SZCZEGÓŁOWY 2(IV) WSPIERANIE PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIAN KLIMATU I ZAPOBIEGANIA RYZYKU ZWIĄZANEMU Z KLĘSKAMI ŻYWIOŁOWYMI I KATASTROFAMI, A TAKŻE ODPORNOŚCI, Z UWZGLĘDNIENIEM PODEJŚCIA EKOSYSTEMOWEGO

Zasady wsparcia:

- możliwe będzie wsparcie na opracowanie samych MPA (dla miast nieobjętych projektem POIiŚ 2014-2020). Projekty te będą uzupełnione przez działania z zakresu edukacji oraz promocji dobrych praktyk w odniesieniu do kwestii klimatycznych, ochrony zasobów wodnych oraz szeroko pojmowanego bezpieczeństwa ekologicznego.

Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza 2021-2027

projekt wersja 4.0

2.2.3 CEL SZCZEGÓŁOWY 2(IV) WSPIERANIE PRZYSTOSOWANIA SIĘ DO ZMIAN KLIMATU I ZAPOBIEGANIA RYZYKU ZWIĄZANEMU Z KLĘSKAMI ŻYWIOŁOWYMI I KATASTROFAMI, A TAKŻE ODPORNOŚCI, Z UWZGLĘDNIENIEM PODEJŚCIA EKOSYSTEMOWEGO

Zasady wsparcia:

- Projekty w ramach celu szczegółowego wybierane będą w trybie konkurencyjnym, w tym również w zakresie przedsięwzięć zidentyfikowanych w ramach ZIT i OPPT (Obszary Prowadzenia Polityki Terytorialnej), oraz w trybie niekonkurencyjnym.
- Potencjalni beneficjenci wsparcia to: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz samorządowe jednostki organizacyjne; organy administracji rządowej; państwowe jednostki organizacyjne; państwowe osoby prawne; organizacje pozarządowe; spółdzielnie mieszkaniowe; wspólnoty mieszkaniowe; towarzystwa budownictwa społecznego; przedsiębiorstwa; partnerzy prywatni we współpracy z podmiotami publicznymi w przypadku projektów realizowanych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego; uczelnie wyższe; Państwowa Straż Pożarna; Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej i ich związki; Policja; Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe; PGL Lasy Państwowe; spółki wodne; lokalne partnerstwa wodne.

NOWA PERSPEKTYWA 2021-2027 perspektywa krajowa

Zasady organizacji procesu zarządzania rozwojem

WYZWANIA DLA JST

- samorząd stanął przed problemem większej partycypacji w finansowaniu zadań, które nie zawsze należą do niego jako zadania własne,
- na budżety jst nie wpływają dobrze problemy w niedofinansowaniu zadań zleconych (raport NIK),
- niejasny sposób regulacji transferów środków finansowych z budżetu państwa do budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
- luka finansowa w oświacie,
- ubytki w dochodach własnych gmin będące wynikiem zmian ustawowych w podatku od nieruchomości, opłatach za użytkowanie wieczyste, zmiany w PIT,
- brak środków na działalność w samorządowej ochronie zdrowia i problemy kadrowe,
- wysokości opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

WYZWANIA DLA JST

W 2020 roku

dochód województw z tytułu PIT - 1,6 % i CIT - 14,75%

dochód powiatów z tytułu PIT - 10,25 % i CIT - 1,4 %

dochód gmin z tytułu PIT - 38,16 % i CIT- 6,71 %

Co sprzyja bogaceniu się społeczeństwa i wzrostowi dochodów JST?
Co przeszkadza w bogaceniu się społeczeństwa i zmniejsza dochody JST?

WYZWANIA DLA JST

Czynniki niekorzystne wpływające na dochód JST w długiej perspektywie:

- Spadek populacji
- Wzrost cen surowców wskutek wyczerpania zasobów
- Wzrost kosztów utrzymania infrastruktury

Czynniki korzystnie wpływające na dochód JST w długiej perspektywie:

- Zwiększenie inwestycji bezpośrednich
- Zmniejszenie kosztów utrzymania infrastruktury
- Przygotowanie odpowiedniej infrastruktury przeznaczonej dla wsparcia przedsiębiorczości opartej o gospodarkę cyfrową

WYZWANIA DLA JST

Czy na bieżąco monitorujemy procesy rozwojowe?

Czy monitorujemy powiązania funkcjonalne pomiędzy jst?

Jakie dane wykorzystujemy?

Stara maksyma mówi – „What you measure is what you value” – jeśli nam na czymś naprawdę zależy, to to mierzymy.

Dzisiaj mamy nowe możliwości diagnozowania stanu i zmian społeczno-gospodarczych w naszych gminach, partnerstwach, obszarach funkcjonalnych, które jeszcze niedawno nie były dostępne.

Jak prowadzić politykę rozwoju JST w oparciu o Strategię Rozwoju/Ponadlokalną/terytorialną?

Prezentacja procesu opracowania dokumentu Strategii w obliczu zmiany ustawy

- USTAWA z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 12.08.2020 poz. 1378)
- USTAWA z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378.)
- USTAWA z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283, 284, 322, 471 i 1378)

Wejście w życie zmian: 13 listopada 2020 r.

Ustawa o zppr wskazuje na mechanizmy, jakie będą stosowane w nowej perspektywie finansowej UE 2021-2027.

Nowe instrumenty rozwoju mogą/będą stanowić podstawę do dystrybucji środków budżetu państwa, których dysponentami są właściwi ministrowie.

USTAWA z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw – I część reformy

Najważniejsze założenia/cele:

- **Konsolidacja** systemu zarządzania rozwojem Polski (realizacja SOR).
- Etapowe wprowadzanie systemu **zintegrowanych** strategii – krajowej, wojewódzkiej i lokalnej (integracja wymiaru społeczno-gospodarczego i przestrzennego w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym).
- Potrzeba zarządzania dynamicznie zmieniającymi się **układami przestrzennymi**.
- **Koordynacyjna rola strategii** w procesach rozwojowych kraju, regionów i gmin.

Wcześniej: długookresowa strategia rozwoju kraju

+ Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

Teraz: Średniookresowa strategia łącząca aspekty społeczne, gospodarcze i przestrzenne

Potem: rezygnacja z planów zagospodarowania przestrzennego województwa
(po 2025 r.)

Zintegrowany system dokumentów strategicznych:

- Poziom krajowy, regionalny i lokalne – mają być **powiązane i spójne**,
- **Integracja** – co do treści, jak i zależności i komplementarności,
- **Powiązanie z aktami planowania przestrzennego.**
- **Łączenie sfer społeczno-gospodarczej-przestrzennej.**
- **Ukierunkowanie strategii** (i realizujących je instrumentów sektorowych) na obszary wymagające wsparcia (OSI).
- Zwrócenie uwagi na **wymiar terytorialny**, a także wzmocnienie powiązań między polityką przestrzenną a planowaniem społeczno-gospodarczym.

Nowe wymogi proceduralne:

1. Uchwała rady gminy – określenie szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania w tym trybu konsultacji.
2. Konsultowanie projektu strategii.
3. Opiniowanie przez Zarząd Województwa – zgodność z zasadami regionalnej polityki przestrzennej określonej w SRW.
4. Ewaluacja ex ante.

Na co jst powinny zwrócić uwagę?

1. diagnoza – nie jest częścią strategii, do strategii wystarczy synteza diagnozy.
2. status strategii rozwoju gminy – zyskała na znaczeniu.
3. strategia ponadlokalna – świadczy o zawiązaniu się współpracy gmin stanowiących obszar funkcjonalny, wymaga udziału powiatu.
4. narzędzia współpracy partnerskiej – porozumienia terytorialne, instrumenty terytorialne, kontrakty sektorowe (dla każdego poziomu jst).

Nowe elementy zakresu merytorycznego strategii rozwoju:

1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej.
2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.
3. Obszary strategicznej interwencji określone w SRW (fakultatywnie OSI dla gminy).
4. Ramy finansowe strategii.

Diagnoza

PROCES oceny sytuacji społecznej, ekonomicznej i przestrzennej, prowadzony systematycznie przez podmioty prowadzące politykę rozwoju.

Wnioski z diagnozy będą potrzebne gminie do następujących działań:

- ✓ jako punkt wyjścia do projektów strategii i programów rozwoju,
- ✓ jako podstawa oceny kolejnych etapów realizacji strategii i programów oraz ich aktualizacji,
- ✓ oraz na potrzeby dorocznych raportów o stanie gminy, powiatu, województwa.

Mogą też być przydatne do sporządzania wniosków/projektów strategicznych do różnych programów, funduszy itp.

Diagnoza NIE JEST częścią strategii/programu/raportu.

Strategia rozwoju gminy ZOSTAŁA PRZENIESIONA DO USTAWY USTROJOWEJ

Nie jest dokumentem obligatoryjnym, ale jeśli już jest opracowywana – zasady są ściśle określone

Strategia zawiera wnioski z diagnozy (diagnoza stanowi punkt wyjścia).

Strategia określa:

- ✓ cele strategiczne,
- ✓ kierunki działań podejmowanych dla realizacji celów strategicznych,
- ✓ oczekiwane rezultaty tych działań, w tym w wymiarze przestrzennym,
- ✓ **model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy (→ to co kiedyś było w studium...),**
- ✓ rekomendacje dla polityki przestrzennej gminy,
- ✓ obszary strategicznej interwencji,
- ✓ system realizacji i ramy finansowe.

Strategia podlega opiniowaniu wertykalnie i horyzontalnie. Powinna zostać opracowana z dużym udziałem interesariuszy. Konsultacje i partycypacja są normą.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

1. odnosi się do treści całej strategii, obrazuje kierunki rozwoju JST z uwzględnieniem przestrzeni,
2. przedstawia zmiany w przestrzeni jakie powinny zaistnieć, aby zrealizować cele strategii,
3. łączy perspektywę strategii –średniookresową z perspektywą długookresowych zmian i trendów i wyzwań rozwojowych,
4. jest „planem ogólnym” rozwoju danego terytorium z uwzględnieniem specyficznych uwarunkowań.

Podstawowe elementy modelu:

sieć osadnicza, obszary o kluczowych funkcjach dla rozwoju (np. przemysłowe, mieszkaniowe, dobrych gleb, uzdrowiskowe, rekreacyjne –w zależności od charakteru gminy), powiązania infrastrukturalne, w tym transportowe i energetyczne, sieć ekologiczna, inne – ważne z punktu widzenia województwa-OF-gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy jest poligonem doświadczalnym dla planowanej reformy planowania przestrzennego

PLAN OGÓLNY - zastąpi Studium

Zgodnie z zapowiedziami, plan ogólny ma wciąż obejmować teren całej gminy, lecz mieć charakter prawa miejscowego i zmienić zakres, by bardziej elastycznie podchodzić do kształtowania przestrzeni. **Plan ogólny będzie musiał być zgodny ze Strategią Rozwoju Gminy.**

PLAN ZABUDOWY – następca miejscowego planu zagospodarowania

Oparty ma być o wytyczne wynikające z planu ogólnego. Minimalnym obszarem objętym planem zabudowy ma być tzw. jednostka urbanistyczna, czyli obszar, który umożliwi spełnienie wszystkich standardów urbanistycznych. W ramach jednostki urbanistycznej określana ma być chłonność terenu.

ZINTEGROWANE PROJEKTY LOKALIZACYJNE

Wykorzystywać mają one partnerstwo publiczno-prywatne na potrzeby kreowania przestrzeni inwestycyjnych. W ich ramach zawierana ma być **umowa urbanistyczna** zawierana między gminą i inwestorem, w której formalizowane będą wzajemne oczekiwania, prawa i obowiązki oraz podział ról w całym procesie.

Zmiana ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (upzp)

Ustawa o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw – **projekt z dnia 22 kwietnia 2022 roku**

- Projekt **zmiany upzp** realizuje reformę planowania i zagospodarowania przestrzennego zapisaną w Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności.
- Zgodnie ze zobowiązaniami Polski **zmiana upzp** ma zostać opublikowana w Dzienniku Ustaw w **I kw. 2023 roku.**
- Wejście w życie ustawy **realizuje kamień milowy** reformy „A.1.3 Reforma planowania i zagospodarowania przestrzennego” KPO.
- Zaproponowane rozwiązania prowadzą do **integracji systemu planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego na poziomie lokalnym!!!**

Wejście w życie nowelizacji upzp wprowadzi **obowiązek sporządzania i uchwalania** przez wszystkie gminy **ogólnych planów zagospodarowania** przestrzennego, przekształcanych w akty prawa miejscowego, które powinny określać ogólne zasady zabudowy na obszarze gminy i **opierać się na długofalowej strategii rozwoju gminy!!!**

Zrealizowane to będzie poprzez wprowadzenie **planów ogólnych gminy**. Plan ogólny **sporządzany będzie obowiązkowo dla całego obszaru gminy**, z wyłączeniem terenów zamkniętych innych niż ustalone przez ministra właściwego do spraw transportu, które są wyłączone z władztwa planistycznego gmin.

Zakres treści planu ogólnego gminy:

- a) wynika z uwarunkowań rozwoju gminy, w szczególności z **modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej** oraz **ustaleń i rekomendacji** w zakresie **kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej**
- b) dotyczy **najważniejszych ustaleń** w zakresie **strefowania obszaru gminy** oraz ustalania nieprzekraczalnych warunków realizacji inwestycji w zakresie parametrów i wskaźników urbanistycznych określonych w gminnych standardach urbanistycznych
- c) wyznacza **granice obszarów uzupełnienia zabudowy** – czyli obszarów, na których dopuszczalne będzie **wydawanie decyzji o warunkach zabudowy** oraz **obszarów zabudowy śródmiejskiej**, dla których wprowadzane będą dodatkowe zasady dotyczące kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu
- d) będzie w takim samym stopniu **wiązący** dla ustaleń **planów miejscowych**, jak i **decyzji o warunkach zabudowy**, jednocześnie wyznaczając obszary, na których wydanie tych decyzji jest w ogóle dopuszczalne
- e) będzie **aktem prawa miejscowego!!!**

- **Zmiana upzp, co do zasady, ma wejść w życie z trzydziestodniową vacatio legis.**
- **Wszystkie procedury wszczęte przed dniem wejścia ustawy w życie będą mogły być kontynuowane na podstawie dotychczasowych przepisów, co pozwoli stosunkowo płynnie przejść w nowy stan prawny.**
- **Do końca 2025 roku będzie obowiązywał **okres przejściowy**, umożliwiając **działanie systemu planistycznego gminy** nawet jeżeli nie wejdzie w życie plan ogólny gminy.**

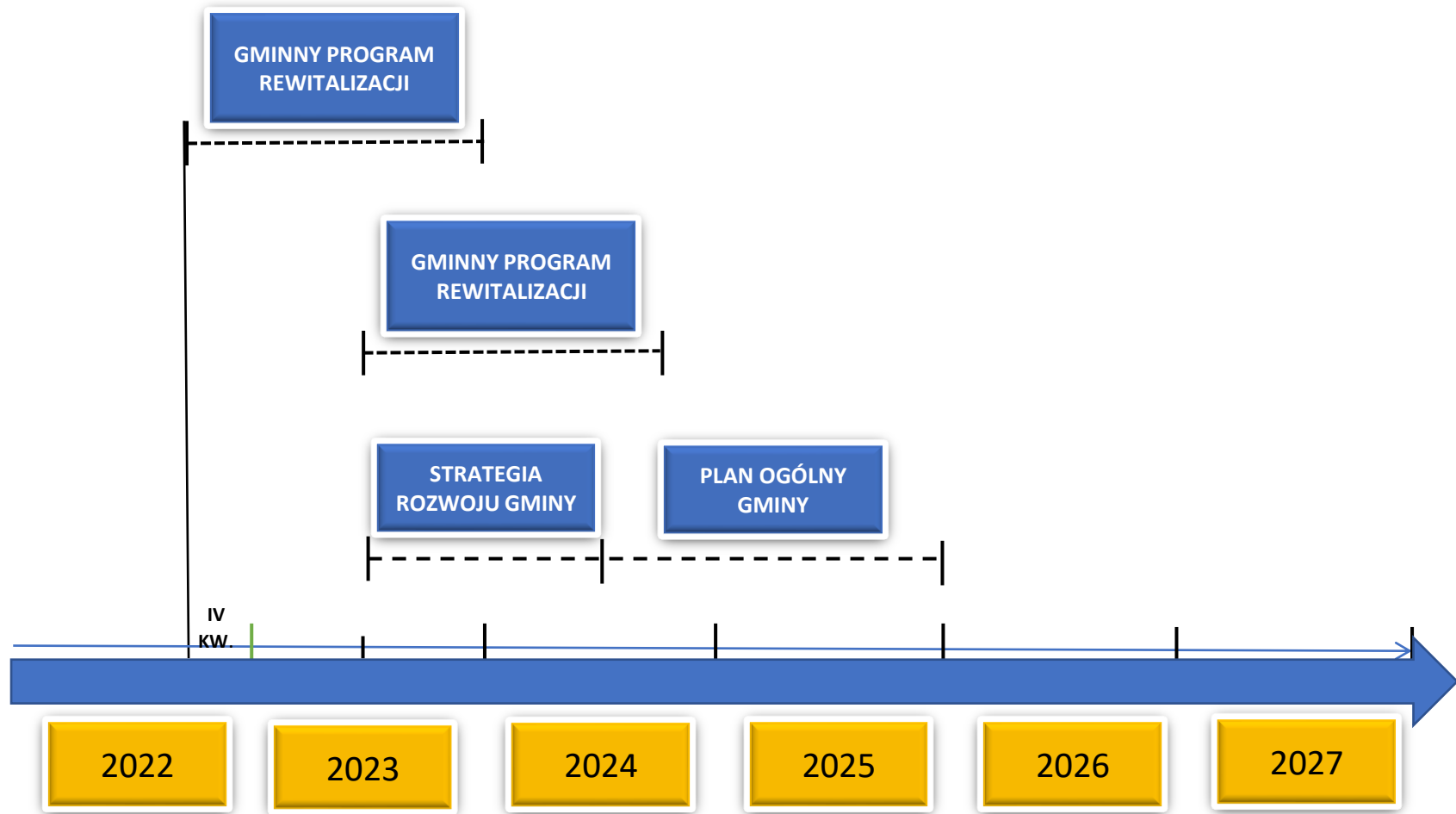
Skutki zmiany ustawy o planowaniu przestrzennym

- **Obligatoryjność uchwalania strategii rozwoju gminy (SRG)**
- Zdefiniowany tryb prac nad przygotowaniem strategii
- Zdefiniowana minimalna zawartość dokumentu strategii
- **Wyższa ranga dokumentu strategii**– ustala m. in. główne zasady i kierunki planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz szeregu innych polityk (konieczność zaangażowania specjalistów w tych dziedzinach do prac nad strategią) – **w pierwszej kolejności tworzona jest strategia, a następnie plan ogólny gminy** (czas na przygotowanie planu ogólnego – **koniec 2025 roku**)
- Relatywnie krótki czas na przygotowanie strategii wg nowych zasad
- **Trudniejszy, dłuższy i bardziej kosztowny proces sporządzenia dokumentu**

❑ Ważne daty:

- studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowają moc, do czasu **uchwalenia planu ogólnego gminy**, jednak **nie dłużej niż do końca 2025**
- Podobnie jak, w przypadku **decyzji o warunkach zabudowy**, **niemożliwe będzie uchwalanie planów miejscowych**, jeżeli **do końca 2025 r. nie wejdzie w życie plan ogólny gminy**. Po tej dacie **warunkiem uchwalenia planu miejscowego będzie wejście w życie w danej gminie planu ogólnego!!!**
- **do końca 2025 r.** będzie obowiązywał **okres przejściowy**, umożliwiający działanie systemu planistycznego gminy nawet jeżeli nie wejdzie w życie plan ogólny gminy

Strategia ponadlokalna

Gminy sąsiadujące, powiązane ze sobą funkcjonalnie, mogą opracować strategię rozwoju ponadlokalnego będącą wspólną strategią rozwoju tych gmin.

Strategia ponadlokalna może zastąpić strategię gminne, ale może też być z nimi komplementarna.

Dotyczą jej te same przepisy ustawy ustrojowej, które określają strategię gminną.

W celu jej przygotowania gminy mogą w szczególności:

- utworzyć związek międzygminny, lub
- założyć stowarzyszenie JST, lub
- zawrzeć porozumienie międzygminne

Strategia ponadlokalna to podstawowe narzędzie partnerskiej współpracy miast z gminami i powiatem, w obszarze funkcjonalnym.

Mechanizmy działań rozwojowych

W celu zwiększenia efektywności interwencji publicznej wprowadza się nowe mechanizmy uzgadniania działań rozwojowych między poszczególnymi poziomami zarządzania:

Kontrakt programowy

- płaszczyzna ustaleń pomiędzy rządem a samorządem województwa obejmujących zasady, kierunki i warunki dofinansowania regionalnego programu operacyjnego na lata 2021-2027, również w zakresie planowanych przedsięwzięć priorytetowych realizowanych w tych programach.

Kontrakt sektorowy

- zawierany pomiędzy poszczególnymi ministerstwami, właściwymi dla zakresu kontraktu a samorządem województwa w celu zapewnienia realizacji kluczowych dla rozwoju województwa inwestycji i ich współfinansowania z budżetów tych resortów.

Porozumienie terytorialne

- to umowy zawierane między samorządem województwa lub rządem a samorządami lokalnymi lub ich związkami, określające przedsięwzięcia priorytetowe, które mają istotne znaczenie dla rozwoju tych samorządów lokalnych.

Porozumienie terytorialne

umowa określająca w szczególności przedsięwzięcia priorytetowe dla rozwoju danego obszaru objętego tym porozumieniem.

Może je zawrzeć:

- zarząd województwa z JST (ich związkami itp.), z jego terenu;
- minister z JST tworzącymi porozumienie, jeśli to wynika z KSRR;
- JST realizujące zadania wynikające ze strategii ponadlokalnej lub strategii gminnych z obszaru funkcjonalnego.

Projekt porozumienia przygotowuje odpowiednio: [...] -wójt (burmistrz, prezydent miasta), zarząd powiatu albo organ wykonawczy związku, porozumienia międzygminnego albo stowarzyszenia, który jest inicjatorem porozumienia terytorialnego.

Porozumienie terytorialne

Na obszarze objętym mechanizmem PT :

- mogą być wykorzystywane różne instrumenty terytorialne,
- podstawa to proces strategicznego planowania rozwoju obszaru, w tym: analiza jego problemów i potencjałów, wytyczenie adekwatnych do wyników analizy celów rozwoju oraz identyfikacja kluczowych przedsięwzięć rozwojowych, a także odpowiedni system wdrażania i ewaluacji,
- proces zakończony formalnym przyjęciem strategii rozwoju obszaru lub planu działania.

Realizacja PT przede wszystkim na obszarach funkcjonalnych i obszarach strategicznej interwencji.

Jakie mają
być
projekty?

Strategiczne

Partnerskie

Zintegrowane

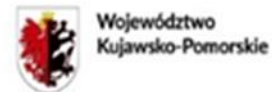
Czyli jakie?

Strategiczne

Bezpośrednim źródłem projektów strategicznych powinny być **cele**, wynikające ze zidentyfikowanych na etapie diagnozy **potrzeb** i wyzwań/**problemów**. Projekty strategiczne powinny wzmacniać zidentyfikowane **potencjały**.

Projekt strategiczny może realizować jeden lub kilka celów strategicznych. Może też być nastawiony na osiągnięcie całości danego celu lub jego części.

Warto dążyć żeby projekt strategiczny był zarówno partnerski, jak i zintegrowany.

Partnerskie

Przez projekt partnerski rozumiemy projekt realizowany **wspólnie** przez uczestników partnerstwa lub projekt **podzielony** na **odrębne podprojekty** realizowane przez poszczególnych partnerów, jednak wytwarzające wspólny **rezultat**.

Realizacja projektów przez pojedynczych uczestników partnerstwa w odpowiedzi na potrzeby ograniczonej społeczności obszaru jest łatwiejsza. Każdy projekt partnerski to wyzwanie.

Zintegrowane

Przez projekt zintegrowany rozumiemy projekt **kompleksowo** rozwiązujący szerszy zakres problemów, wykorzystujący szerszy zakres potencjałów, odpowiadający na szerszy zakres potrzeb różnych grup beneficjentów końcowych, **łączyć różne działania (np. inwestycyjne, edukacyjne, organizacyjne itd.)**.

W projekcie zintegrowanym należy uzgodnić zasady przyszłego użytkowania, eksploatacji przyszłych odbiorców.

Projekty strategiczne powinny:

- mieć wpływ na rozwój więcej niż jednej gminy;
- łączyć w sobie co najmniej dwa z czterech wymiarów zdefiniowanych jako: gospodarczy, społeczny, środowiskowy, przestrzenny;
- wykazywać powiązanie (komplementarność) z innymi projektami zapisanymi w ramach tworzonej strategii oraz innymi projektami na obszarze partnerstwa, których realizacja jest w sposób wiarygodny przesądzona.

Dodatkowymi cechami, które mogą, ale nie muszą być brane pod uwagę przy ocenie zasadności i dojrzałości projektu są następujące kwestie:

- łączenie w sobie działań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych (tzw. twardych i miękkich);
- łączenie w sobie zróżnicowanych zakresów przedmiotowych;
- poprawiać jakość świadczonych usług na obszarze większym niż jednej gminy;
- przyczyniać się do obniżenia kosztów świadczenia usług publicznych lub/i podnosić bazę podatkową gmin działających w partnerstwie;

Jak to robią inni?

Rzeczpospolita
Polska

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

Goals 2030

- We aim to be a completely emissions-free city
- Our own municipal organisation is sustainable
- We generate 80% of the electricity used by households using solar and wind energy
- We use 50% less raw materials
- We want to reduce CO2 emissions by 55% compared to levels in 1990

Goal 2040

- The city no longer uses natural gas

Goals 2050

- The city is climate adaptable
- We are using all suitable roofs to generate solar energy
- We are climate neutral
- Amsterdam is a circular city

See www.amsterdam.nl/duurzaam

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU - DOBRE PRAKTYKI

Wyspy ciepła, wyspy chłodu

Wyspy ciepła, wyspy chłodu

Ocieplenie klimatu prowadzi do przegrzewania utwardzonych nawierzchni śródmieść/centrów. Brak zacienionych roślinnością miejsc jest szczególnie uciążliwy dla osób starszych i dzieci. Problem zaczyna dotyczyć także polskich miast i gmin. Słuszną jest zatem walka miejskich konserwatorów zabytków o stare drzewa. Są to potężne klimatyzatory, które pochłaniają wodę i chłodzą otoczenie w lecie. Niektóre gatunki krzewów i bluszczy pochłaniają szkodliwe pyły z ulic i filtrują spaliny.

Wiele miast analizuje możliwość rozbudowy **miejsca/miejsc ogólnodostępnego chłodzenia**. Niektóre miasta wprowadzają **miejską aplikację mobilną**, której użytkownicy mogą sprawdzić lokalizację niebezpiecznych betonowych 'patelni' zagrażających zasłabnięciom. Aplikacja wskazuje także najbliższe miejsce chłodu, np. park z fontanną, zacieniony dziedziniec lub otwarty kościół.

Podstawą przeciwdziałania powstaniu wysp ciepła jest jednak polityka przestrzenna zastrzegająca zachowanie odpowiedniej ilości powierzchni biologicznie czynnej (przepuszczalnej dla wody). Miejscowe plany zagospodarowania terenu powinny zawierać zapisy dotyczące konieczności rekompensaty terenów zabudowanych w postaci nowych nasadzeń.

Na dach po pomidory

Mieszkańcy coraz większej liczby miast chcą jeść warzywa i owoce ze swoich sadów na dachach kamienic i z ogródków w ich oficynach. Ich władarze promują ten trend przeznaczając należące do gmin tereny pod **miejskie uprawy**.

Do pielęgnacji ogródków i zielonych ścian zgłasza się wiele miejskich organizacji i start up ów, prosząc o dofinansowanie. W niektórych miastach mieszkańcy zamiast środków finansowych mogą otrzymać pomoc ogrodniczą : narzędzia, nawozy i ziemię, a także nasiona do pierwszej uprawy. Wcześniej jednak urzędnicy sprawdzają, czy dach lub fasada budynku nadaje się pod uprawę, i wydają odnawialne pozwolenie. W obszarach miejskich zakładane są także pasieki.

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU - KORZYŚCI

Na dach po pomidory

Inicjatywy ogrodnicze obecne w przestrzeni miast przyczyniają się m.in. do:

- widocznej poprawy jakości otoczenia mieszkaniowego ogrody nierzadko zajmują nieużytki, adaptują zaniedbane przestrzenie
- budowania sieci sąsiedzkich, zmniejszania anonimowości
- wzrostu bezpieczeństwa
- edukacji ekologicznej, propagowania wiedzy ogrodniczej,
- wzmocnienia poczucia identyfikacji zaangażowanych mieszkańców z miejscem życia
- nierzadko – do uzupełnienia na lokalnym gruncie oferty odpowiadającej szczególnym zidentyfikowanym potrzebom miejsca (dotyczy zwłaszcza ogrodów wyspecjalizowanych, np. włączających niepełnosprawnych w działania mające wymiar terapeutyczny)

Łąki kwietne

- Łąki kwietne wykonać można praktycznie na każdej dobrze nasłonecznionej powierzchni, na której nie dominują duże drzewa. Łąka kwietna o odpowiednio dobranym składzie gatunkowym nadaje się także na suche i słabe gleby oraz tereny zdegradowane przez człowieka gdzie ciężko jest utrzymać trawnik.

WYTYCZNE DO ZAŁOŻENIA ŁĄKI KWIETNEJ:

1. WYBÓR MIEJSCA: NIEUŻYTKI, DZIKIE PARKINGI, PASY DROGOWE, SKARPY
2. PRZYGOTOWANIE TERENU: ZDJĘCIE DARNI + GŁĘBOKA ORKA
3. DOBRZE DOBRANA MIESZANKA

Łąki kwietne

W mieszance powinny pojawić się gatunki rodzimych wieloletnich roślin łąkowych takie jak:

- wyka ptasia • złocień zwyczajny • komonica zwyczajna
- firletka poszarpana • jaskier ostry • świerzbica polna
- brodawnik zwyczajny • kozibród łąkowy • krwawnik pospolity
- chaber łąkowy • krwiściąg lekarski • bukwica pospolita

Do mieszanki roślin łąkowych powinna być dodana mieszanka polnych roślin jednorocznych:

- złocień polny • mak polny • maruna bezwonna
- rumian polny • chaber bławatek
- kąkol

W mieszance roślin nie mogą się znajdować nasiona traw.

Zarządzanie wodą deszczową

Wykorzystanie wody deszczowej pochodzącej z dachów do zasilania ogrodów deszczowych w Bydgoszczy

Ogrody deszczowe w Muzeum Wodociągów w Bydgoszczy. Fot.: Jacek Cieściński, MWiK Bydgoszcz.

Ogród deszczowy w donicach przy Urzędzie Miasta Bydgoszczy, ul. Grudziądzka. Fot.: B. Katarzyna Napierała, UM Bydgoszczy.

Wykorzystanie wody deszczowej pochodzącej z dachów do zasilania ogrodów deszczowych w Bydgoszczy

Projekt pilotażowy miał na celu zademonstrowanie alternatywnego rozwiązania w zakresie zarządzania wodą deszczową w budynkach poprzez zbieranie deszczówki z dachów i wykorzystywanie jej na miejscu, zamiast kierowania jej do kanalizacji burzowej.

Przy zabytkowym budynku na terenie Muzeum Wodociągów, położonym przy ul. Gdańskiej 242, zastosowano różne systemy zagospodarowania wody deszczowej: beczki, suche strumienie, ogród deszczowy w pojemniku oraz w gruncie. Woda z dachu o powierzchni 265 m² zasila ogród o powierzchni ok. 390 m². Średnia roczna ilość zagospodarowanej deszczówki wynosi 147 m³. W ramach akcji społecznej zasadzono ponad 200 roślin hydrofitowych, które oczyszczają i magazynują wodę. Głównym zadaniem ogrodu deszczowego jest zatrzymywanie deszczówki, ale inną ważną funkcją jest stanowienie przykładu w ramach działalności edukacyjnej muzeum.

Wykorzystanie wody deszczowej pochodzącej z dachów do zasilania ogrodów deszczowych w Bydgoszczy

Drugi projekt pilotażowy został zrealizowany w budynku Urzędu Miasta Bydgoszczy przy ul. Grudziądzkiej 9-15, w samym centrum miasta, gdzie zieleń jest rzadkością. Ogród deszczowy został stworzony w formie donic o pojemności 3,37 m³, do których woda deszczowa doprowadzana jest poprzez wyeksponowane rury spustowe.

Budżet:

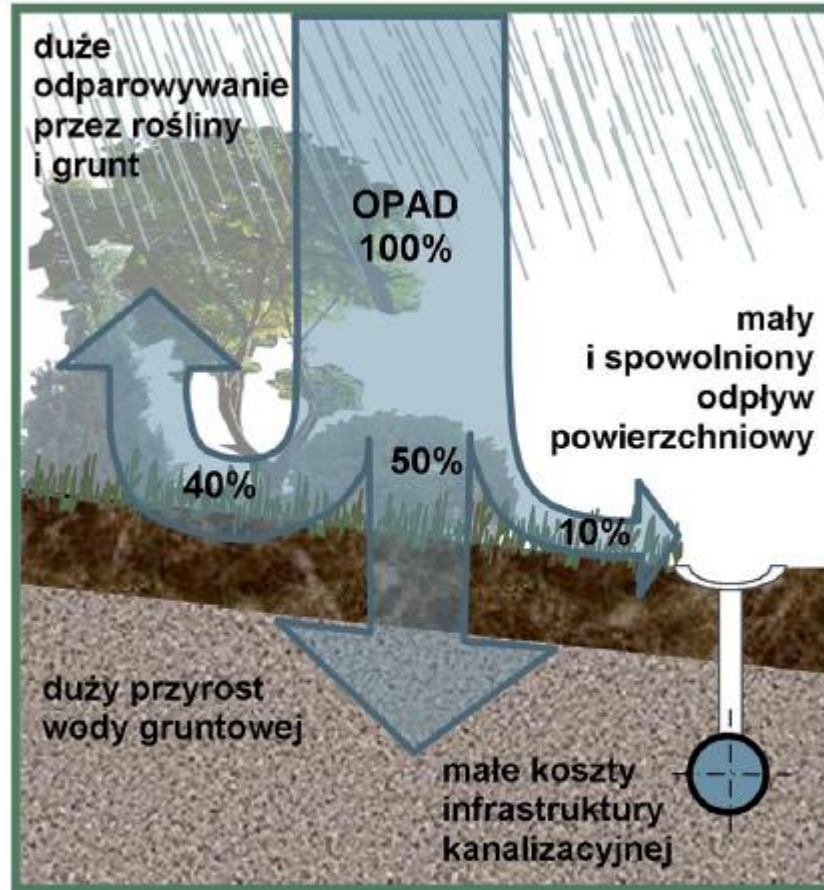
48.500 EUR

Rezultaty:

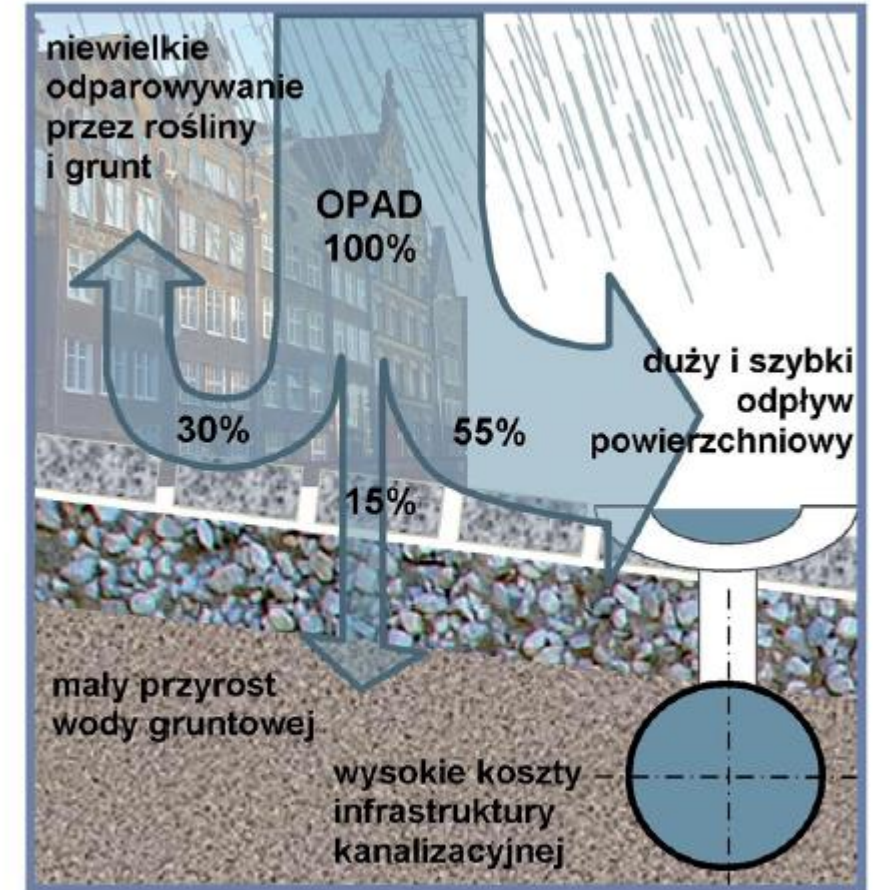
Ogrody deszczowe zmniejszają przeciążenie kanalizacji deszczowej podczas intensywnych opadów, ograniczają efekt wyspy ciepła i zwiększają różnorodność biologiczną.

Odptyw powierzchniowy z terenu biologicznie czynnego vs uszczelnionego gruntu

POWIERZCHNIA NIEUSZCZELNIONA

POWIERZCHNIA USZCZELNIONA

Pilotażowy projekt „**Kraków łapie deszcz**” zakładał stworzenie **5 modelowych miejsc w Krakowie** w placówkach ogólnodostępnych, gdzie na i wokół tradycyjnych budynkach będą zastosowane różne rozwiązania błękitno-zielonej infrastruktury retencyjnej. Takimi urządzeniami mogą być np.: zbiorniki, niecki czy ogrody deszczowe, a także oczka wodne, studnie chłonne lub skrzynki rozsączające. Pomysłodawcy projektu chcą pokazać, że stosując proste i stosunkowo tanie rozwiązania można odzyskiwać wodę opadową.

Ideą projektu jest popularyzacja rozwiązań małej retencji wśród mieszkańców Krakowa.

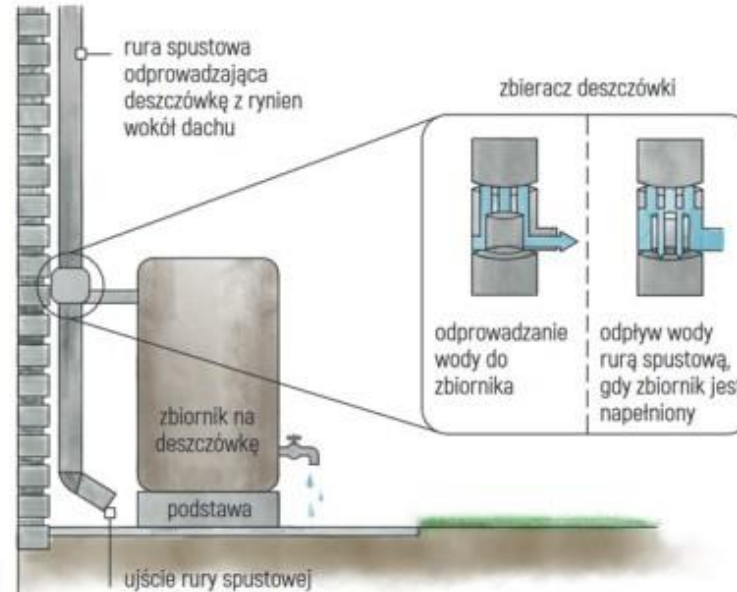
Kraków
łąpie
deszcz

Ogrody deszczowe w gruncie i w pojemniku, niecki retencyjne

Ogrodem deszczowym określa się nasadzenia roślin w gruncie o zwiększonej przepuszczalności, które zbierają deszczówkę, dzięki czemu mniej wody spływa z powierzchni nieprzepuszczalnych (chodniki, ulice, parkingi, place) do kanalizacji. Chociaż ogród deszczowy przypomina zwykły ogród, sadzone są w nim szczególnie rośliny podmokłych łąk. Ich korzenie bądź kłącza pomagają w oczyszczaniu wody z zanieczyszczeń takich jak metale ciężkie i związki białkowo-tłuszczowe. Niecka retencyjna to łagodne zagłębienie w terenie, wypełnione warstwą filtrującą, w którym czasowo gromadzi się woda opadowa (maksymalnie do dwóch dni). Może być ona porośnięta trawą lub roślinami znoszącymi krótkie zalewanie i odpornymi na suszę.

Zbiorniki na deszczówkę

To jedno z najprostszych systemów do zbierania deszczówki. Zbieracz deszczówki: to element, który poza odprowadzaniem części wody opadowej do zbiornika zapobiega jej przelaniu przy dużych opadach; należy zainstalować go na rynnie spustowej, wylot zbieracza powinien znajdować się 5–10 cm poniżej górnej krawędzi pojemnika (będzie on wyznaczał najwyższy poziom wody w zbiorniku).

Zbiornik na deszczówkę do podlewania roślin w przedszkolu w Rybniku

Rozwiązania oparte na przyrodzie tzw. Nature Based Solutions – NBS łagodzą zmiany klimatu

NBS to rozwiązania oparte i inspirowane i wspierane przez naturę (przyrodę), które są opłacalne (wydajne ekonomicznie), dostarczają równocześnie korzyści natury ekologicznej, ekonomicznej i społecznej, a także wspierają adaptację do zmian klimatu, pomagają budować odporność miast i obszarów pozamiejskich. Rozwiązania te wprowadzają do miast i innych obszarów lądowych i wodnych zagospodarowanych przez człowieka, elementy i procesy występujące w naturze i w krajobrazie nieprzekształconym, poprzez działania systemowe, zaadaptowane do warunków lokalnych i efektywne pod względem korzystania z zasobów. Wykorzystują one kompleksowy, systemowy proces współprojektowania i współtworzenia innowacyjnych pomysłów.

Rozwiązania oparte na przyrodzie tzw. Nature Based Solutions – NBS łagodzą zmiany klimatu

NBS NATURE BASED SOLUTIONS

Czyli rozwiązania systemowe oparte i inspirowane naturą (przyrodą),
które jednocześnie:

- dostarczają korzyści

ekologiczne:

zwiększenie bioróżnorodności,
zagospodarowanie wód opadowych,
poprawa mikroklimatu miejskiego,
zmniejszenie hałasu,
poprawa jakości powietrza

społeczne:

zaangażowanie mieszkańców
w dbanie o swoją okolicę,
nauka dbania o przyrodę,
zawiązanie więzi pomiędzy
lokalną społecznością,
lepsze samopoczucie mieszkańców

ekonomiczne:

wzrost ceny nieruchomości
sąsiadujących z parkiem,
oszczędności z tytułu mniejszego
zapotrzebowania na energię

- wspierają adaptację do zmian klimatu

poprzez przywracanie i wprowadzanie
zielonej infrastruktury w ścisłej miejskiej
zabudowie zapobiegają powstawaniu
tzw. wysp ciepła, redukują ilość gazów
cieplarnianych

- są zaadaptowane do warunków lokalnych

- efektywne pod względem korzystania z zasobów

- i opłacalne

Rodzime gatunki roślin doskonale sprawdzają się w naszym klimacie przy czym nie wymagają intensywnej pielęgnacji lub/i stałego nawadniania, dzięki czemu są **efektywne pod względem korzystania z zasobów (woda) i opłacalne**

Narzędzia strategiczne i proceduralne sprzyjające rozwojowi błękitno-zielonej infrastruktury możliwe do wdrożenia w miastach

- Zintegrowane koncepcje do zarządzania rozwojem obszarów miejskich są wartościową alternatywą dla planowania sektorowego czyli włączenie wielofunkcyjnych miejskich terenów zieleni i NBS – jako kluczowych dla zrównoważonego rozwoju przestrzennego – do polityk sektorowych, takich jak adaptacja do zmian klimatu, zarządzanie jakością powietrza, ochrona bioróżnorodności, mieszkalnictwo, mobilność, efektywność energetyczna, rekreacja, aktywność obywatelska, edukacja.
- Ogólnomiejskie instrumenty zintegrowanego zarządzania rozwojem zielonej i błękitno-zielonej infrastruktury mogą pomóc w osiągnięciu trwałej poprawy stanu środowiska, przyczyniając się również do łagodzenia i adaptacji do zmian klimatu. Tego rodzaju narzędzia, np. strategie lub plany rozwoju zielonej infrastruktury, standardy przestrzeni publicznej, plany zagospodarowania terenów zieleni miejskiej, strategie krajobrazu miejskiego, koncepcje systemu parków miejskich/rzecznych zwykle nie są prawnie wiążące, ale tworzą ramy dla uwzględniania NBS w procesach planowania i podejmowania decyzji.

Narzędzia strategiczne i proceduralne sprzyjające rozwojowi błękitno-zielonej infrastruktury możliwe do wdrożenia w gminach

- Rewitalizacja
- Standardy utrzymania zieleni
- Plany osiedlowe
- Instrumenty planowania i zagospodarowania przestrzennego
- Zachęty finansowe, ulgi
- Budżety obywatelskie

Usługi ekosystemowe – czyli korzyści, które człowiek czerpie z przyrody.

Usługi ekosystemów to korzyści, jakie gospodarstwa domowe, społeczności i gospodarka uzyskują dzięki środowisku. Pojęcie to jest związane z kapitałem przyrodniczym. Usługi to strumień korzyści, podczas gdy kapitał przyrodniczy jest zasobem generującym ten strumień korzyści.

Podsumowanie i omówienie zadań przed spotkaniami kreatywnymi

Rzeczpospolita
Polska

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

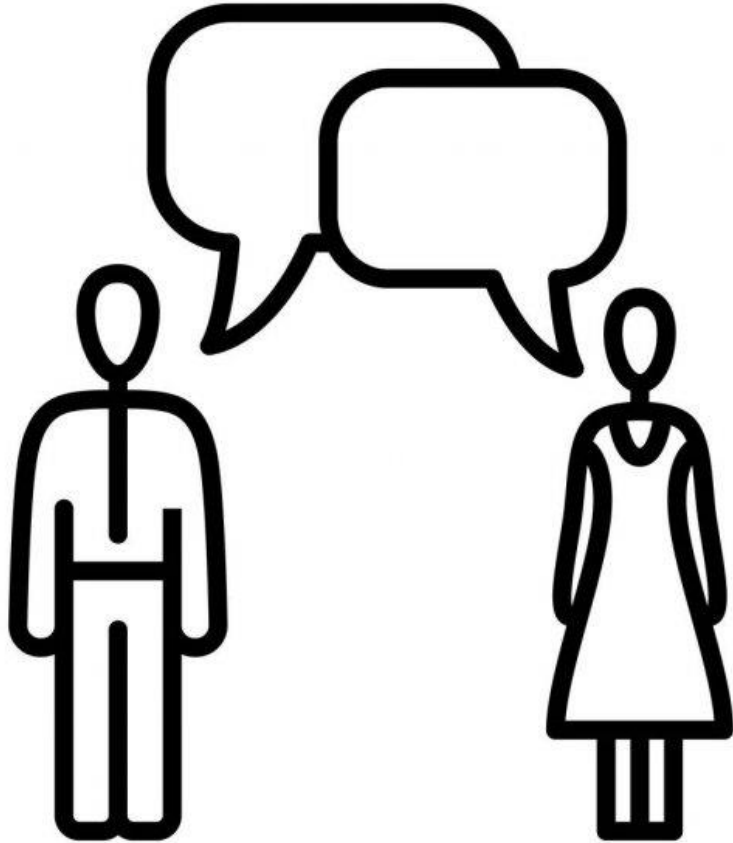

PODEJŚCIE ZINTEGROWANE W ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU - PRZYKŁADY

- **zielone zamówienia publiczne** i zakupy (np. SIWZ ze standardami dot. efektywności energetycznej czy też OZE)
- **wprowadzenie obowiązkowych standardów** przez gminę przy projektowaniu przestrzeni, równoległe ze standardami dostępności (np. w zakresie zieleni)
- **wprowadzanie** kryteriów środowiskowych w konkursach ogłaszanych przez gminy (budżet obywatelski)
- **tworzenie zespołów interdyscyplinarnych/** międzywydziałowych w celu efektywnej realizacji przedsięwzięć miasta z uwzględnieniem polityki klimatycznej
- realizacja celów klimatycznych zarówno poprzez **aktywną politykę inwestycyjną** jak i działania, które nie wymagają wysokich nakładów finansowych (np. rozwiązania dotyczące organizacji ruchu)
- **tworzenie współpracy międzygminnej i międzysektorowej** - długofalowe działania w zakresie redukcji niskiej emisji i efektywności energetycznej powinny być podejmowane z perspektywy obszaru funkcjonalnego i być konsekwentnie uwzględniane w PGN, MPA i innych programach o charakterze operacyjnym/rozwoju

PODEJŚCIE ZINTEGROWANE W ADAPTACJI DO ZMIAN KLIMATU - KORZYŚCI

- **obniżenie kosztów** utrzymania infrastruktury i dostarczania usług,
- **ograniczenie** ryzyka strat,
- **efektywne wykorzystanie** zasobów,
- **przeciwdziałanie odpływowi** mieszkańców (poprzez poprawę jakości życia),
- tworzenie warunków do **rozwoju przedsiębiorczości**,
- **wykorzystywanie zasobów** lokalnych (np. dążąc do samowystarczalności energetycznej),
- **tworzenie warunków do współpracy** międzygminnej i międzysektorowej, w efekcie wypracowywanie zintegrowanych inwestycji na szerszą skalę.

Jakie są potrzeby inwestycyjne w zakresie adaptacji do zmian klimatu w Państwa gminach?

Dyskusja

Przykład: ograniczone zasoby wód powierzchniowych i niewydolny system zarządzania wodami.

Kluczowe wyzwania

- zapewnienie dostaw wody,
- zapewnienie czystości posiadanych zasobów wody,
- usprawnienie systemu małej retencji,
- wprowadzenie systemu zarządzania wodami opadowymi, w tym przez mieszkańców,
- usprawnienie systemu zarządzania kryzysowego.

Jakie inwestycje/działania

Czy problem niedoborów wody jest cyklicznie analizowany w gminach? Czy jest powołane jakieś forum ds. zarządzania wodą?

Jakie są stosowane działania na rzecz małej retencji?

Czy jest dostępna baza dobrych praktyk z zakresu zarządzania wodę?

Czy stosuje się technologie, w szczególności IT do monitorowania wykorzystania i zapotrzebowania na wodę?

Czy są realizowane programy informacyjno-edukacyjne dotyczące zarządzania wodami opadowymi przez mieszkańców?

Czynniki warunkujące realizację projektów z zakresu adaptacji do zmian klimatu

Ćwiczenie na spotkanie inspiracyjne

Jaki jest wpływ czynników

- politycznych,
- ekonomicznych,
- społecznych,
- technologicznych,
- środowiskowych,
- prawnych

na realizację projektów z zakresu adaptacji do zmian klimatu?

Po co nam PESTEL?

Analiza PESTEL - analiza mająca na celu ocenę otoczenia realizacyjnego projektów.

Wskazujemy wpływ różnych czynników, które warunkują realizację przedsięwzięć - wspomagają lub hamują realizację przedsięwzięć/projektów.

Przy przygotowaniu analizy PESTEL mogą pojawić się zagadnienia, które pasują do kilku obszarów jednocześnie (np. kwestie ekonomiczne i środowiskowe często wiążą się z prawnymi), należy wówczas zdecydować do którego z nich dana kwestia pasuje najlepiej. Aby analiza była naprawdę pomocna należy patrzeć przyszłościowo oraz zastanowić się które obszary mogą ulec zmianie i stać się znaczące dla danego przedsięwzięcia.

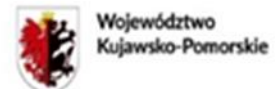

Polityczne	
Ekonomiczne	
Społeczne	
Technologiczne	
Środowiskowe	
Prawne	

Kontakt

Agnieszka Dawydzik – 602 680 959; agnieszka.dawydzik@gmail.com

www.projektymiejskie.pl
fb.com/projektymiejskie

PROJEKTY MIEJSKIE

pomagamy miastom mądrze się rozwijać

Rzeczpospolita
Polska

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

